

RA APOCALIPSI RA LIBRO NÚ'A BI 'YOFO RA APOSTOL NSANJUA DE NÚ'A TE BÁ HANDI NE BÁ ØDE NUNI MAHETS'I

Ra Zidada Jesucristo bi 'ñutua ra apostol Xuua gatho nú'a te ma da nja

¹ Nuna ra noyana bi ma Ajuu ra Dada, bi xipabi ma zi Hmuh ra Jesucristo pa njabu nehe'a bi 'ñutcaguihu núju dí pɛpabihu'a. Nú'a bi 'ñutcaguihu nú'u ya t'øt'e ma da nja 'bestho. Hangué bá pɛhna rá enxe pa bi 'ñutcagui núga drá Xuua dí pɛpabi'a.

² Nuga dí damajuani de rá noya Ajuu ne de nú'a xa xicagui ra Zidada Jesucristo, ne de gatho nú'a stá handi.

³ Njapi nú'u to'o da hñe'ti ne nú'u to'o da 'yøde nuya ya noya de nú'a ma da nja, ne da 'yøt'a nuya ya t'øt'e xa t'ofu, ngue'a ya ma da nja gatho.

Ra apostol Xuua opabi ya gamfri nú'u ri munts'a gatho nú'u yoto ya nija

⁴ Núga drá Xuua dí op'a'ihu nú'ahu gyá gamfrihu grí muntshu gatho nú'u yoto ya nija nuni Asia. Ajuu nú'a 'bui, ne nzantho xa 'mui, ne ma da 'mui pa nzantho, da jap'a'ihu ne da max'ahu pa gui 'buhu te rá 'ñentho. Nehe da jap'a'ihu nú'u yoto ya ndahi 'bui ja rá thandi Ajuu habu bí hudi'a.

⁵ Nehe da jap'a'ihu ra Zidada Jesucristo nú'a to'o nzantho mangua nú'a majuani. Nú'a go gue'a xi rá

mædi bi yopa nte de gatho nú'ɥ xa du, y nú'á di manda gatho nú'ɥ ya nda de ja ra ximhai. Nú'á maçaguihɥ y co rá ji'a xa xugaguihɥ ma ts'oquihɥ.

⁶ Ne xa hñuxcaguihɥ'a ngu dyá ndahɥ ne ngu dyá macjahɥ pa ga pɛpabihɥ Ajuá rá Dada. ¡Drá nsunda'a ngue'a ja rá ts'edi pa nzantho! Njabɥ gue'a.

⁷ ¡Paɥɥ gue nu'á ma da 'ñehe ja ya guui, y gatho ya ja'i ma da hyandi'a! Nehe di 'bɥhni nú'ɥ to'o bi sɥni'a pa bi du, hangue nehe'ɥ ma da hyandi'a. Gatho ya ja'i de gatho rá ngɥni ra ximhai ma da nzoni co ra dumɥi nu stí hyandi da zøhø'a. Ma da njabɥ, njabɥ gue'a.

⁸ “Nuga go gueque rá mædigui ne asta rá gats'i, ngu ya letra fædi desde ra A asta ra Zeta”, njabɥ ena Ajuá nú'á 'bɥi, ne nzantho xa 'mɥi, ne ma da 'mɥi pa nzantho. Go gue'a pɛ'tsa gatho ra ts'edi.

Ra apostol Xuua bi hyanda ra Zidada Jesucristo xá nsunda

⁹ Núga drá Xuua ri cuguihɥ, ne mahyɛgui drí sufrihɥ ya ts'othogui. Pe da za ga tsɛthɥ ngue'a mahyɛgui ma mfenihɥ co ra Zidada Jesucristo nú'a to'o faxcaguihɥ pa da za ga 'bɥhɥ con gue'a habɥ di nda'a. Nuga ndí 'bɥi ja 'nara zi hai rá thuhu Patmo, nura hai'a o madetho de ra ndehe. Ja guehni bá ts'ogagui, ja ra uenda ndí jot'a fadi, ngue'a ndí mambabi rá noya Ajuá ne ndí damajuani de ra Zidada Jesucristo.

¹⁰ 'Nará pa ra Zidada, dá handa 'nara thedi bi 'ñutca ra Maça Ndaɥi, ne dá øde 'nara noya de møte ma xɥtha ngu rá nzani 'nara trompeta,

¹¹ ne mi ena:

—Nuga go gueque rá m̄digui ne asta rá gats'i, ngu ya letra f̄di desde ra A asta ra Zeta. 'Yofo ja 'nara h̄'mi gatho nú'a guí handi, nep̄a gui p̄hni pa Asia nuni hab̄a bí ja nú'̄a yoto ya nija, nu'a rá m̄di rá thuhu ra Efeso, nep̄a Esmirna, nep̄a Pergamo, nep̄a Tiatira, nep̄a Sardi, nep̄a Filadelfia, nep̄a Laodicea.

¹² 'M̄fa dá mp̄ants'i pa dá handi to'o nú'a mi zocagui. Y nu ndá mp̄ants'i, dá handa yoto ya m̄foxyo dega oro mi jani.

¹³ Y madetho de nú'̄a yoto ya m̄foxyo dá handa 'nara 'ñ̄h̄ mi 'bahni ngu nú'a bi 'ñ̄e bi nja'i. Mi he 'nara he xmá ma, y asta mi ts̄onga ja yá ua, ne mi nḡut'a 'nara nḡut'i dega oro, y asta mi ts̄onga ja rá tiñ̄a.

¹⁴ Ha nuyá st̄a xi xmá nt'axi ngu ra t'axa xi'yo o ngu ra t̄se. Nuyá da mi z̄o 'ñ̄ena ra tsibi.

¹⁵ Nuyá ua asta mri hūexqui ngu 'nara hoga c'ast'a b̄oja rá thuhu ra bronse xa t'ent'a ja ra tsibi ne xá coní. Nurá noya mri nt'̄ode nts'̄edi 'ñ̄ena ri nhyahni ra nz̄othe.

¹⁶ Ne mri h̄ñ̄a ja rá 'ȳe ra 'ñ̄ei yoto ya ts̄o, y de ja rá ne mi p̄onga 'nara mahuai dega yo filo. Nurá hmi mi yot'i co rá nsunda seh̄'e'a 'ñ̄ena mi z̄o ra hyadi con gatho rá ts'̄edi.

¹⁷ Nu ndá handi'a, 'bestho ra ora'a dá tagui ja yá ua, ne dá h̄odu, y nu'a bi d̄ungagui co rá 'ȳe ra 'ñ̄ei ne bi 'ñ̄engagui:

—Oguí tsu, nuga go gueque rá m̄digui ne asta rá gats'i.

¹⁸ Nuga dí te. Dá tuhma, pe nubyá st̄a yopa nte pa nz̄antho. Ne go drí manda nú'̄a xa du ne dí ha

ya nsoqui de habu jot'i'u.

¹⁹ 'Yofu gathu nú'a xcá hyandi, ne nú'u jabya, ne nú'u ma da nja 'mefa de guehya.

²⁰ Nú'u yoto ya tsø xcá hyandi ndí ha ja ma 'ñei, ne nú'u yoto ya mfoxyo dega oro xcá hyandi, ma ga xi'i te rí bõni'u: nú'u yoto ya tsø gue'u yoto ya enxε de nú'u yoto ya nija, ha nú'u yoto ya mfoxyo xcá hyandi go gue'u nú'u yoto ya nija.

2

Ya noya pa nú'u yoto ya nija, y rá mudi Efeso

¹ 'Yopabi njaua nú'a ra enxε de ra nija nuni Efeso, ne ñembabi: “Nú'a to'o ha ja rá 'ye ra 'ñei nú'u yoto ya tsø, go gue'a nú'a to'o 'bu madetho de nú'u yoto ya mfoxyo dega oro, nu'a bi mangu njaua:

² Nuga dí padi de gathu nú'a guí øth, xcá mpefih ndunthi, ne xi xcá tseth gathu ya ts'othogui, ne hincá ntsixh ya ts'o'mui gá ja'i, ne nú'u to'o ena gue go gue'u yá 'mehni Aju pe hinga majuani, xcá unga nguenda nú'a te øt'e'u gue hinga majuani yá 'mehni Aju, ngue'a gue'u 'raya c'uamba ja'i.

³ Xcá sufrih ne xcá tseth ne xcá mpefih ndunthi po rá ngueque ne hinxabi ih.

⁴ Pe stá unga nguenda gue hinguí macaguih ngu gá macaguih rá mudi.

⁵ Hangue beñh hangu rá ndunthi gá macaguih rá mudi. Nubyá ñobrih, ne pefih ya hoga 'befi ngu rá mudi. Nu'bu hinguí ne guí ñobrih, 'bestho ma ga mabu ne ga hac'ah ri mfoxyoh de habu ja'a, nú'a gue'a ga hac'ah nú'a ra 'befi stá 'ra'ah.

⁶ Xá hño gue xcá utsah_u yá ts'o'befi ya nicolaita ngue'a nequi drí utsa'u nehe.

⁷ Nu'a tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'a manga ra M̄aca Ndahi pa zofo ya nija. Y nu'a tó'o da ntate de nú'a hingui ho, ga umba nsequi da zipabi rá fruta nú'a ra 'bai gá za bí 'bai nuni mahets'i hab_u bí 'b_u Ajuá. Nura 'bai gá za'a ri umba ra te pa nzantho nú'a to da zipa rá fruta.”

Ya noya pa nú'a ra nija rá thuhu Esmirna

⁸ Nehe 'yopabi nú'a ra ενξε de ra nija Esmirna, y xipabi njaua: “Nú'a to'o gue'a rá mudi ne asta rá gats'i, nú'a to'o bi du pe bi yopa nte, go gue'a bi xicagui gue ga xi'ah_u njaua:

⁹ Nuga dí padi ri 'befih_u ne hanja xa t'utsa'ih_u. Gyá hyoyah_u dega boja, pe gyá ricoh_u co Ajuá. Nú'u ya ja'i ri 'ñet'a xodyo, dí padi gue nu'ú xa ñama'ñ_u de gue'ah_u, ngue'a gue'u 'raya ja'i de ra Satá.

¹⁰ Oguí tsuh_u de nú'a te ma gui thoguih_u. Pah_u gue ra ts'ondahi ma da got'ah_u fadi 'ra de gue'ah_u pa ja da hnecni ua xi ja ri jamfrih_u. 'Ret'a ma pa ma gui thoguih_u nú'u ya ts'othogui'u. Pe dá zedi ri jamfrih_u asta ri duh_u, y nuga ma ga 'ra'ah_u ra te pa nzantho ngu 'nara corona dega thaha.

¹¹ Nu'a tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'a manga ra M̄aca Ndahi pa zofo ya nija. Y nu'a tó'o da ntate de nú'a hingui ho, hinda ma ja ra nidu hab_u bí ja rá ñoho ra du.”

Ya noya pa nú'a ra nija rá thuhu Pergamo

¹² Nehe 'yopabi nú'a ra ενξε de ra nija nuni Pergamo, 'yopabi njaua: “Nú'a to'o hā ra mahuai dega yo filo, nú'a gue'a xi'ah_u njaua:

13 Nuga dí p̄adi ri 'bɛfih_u ne dí p̄adi hab_u guí 'b_uh_u. Guí 'b_uh_u hab_u ri manda ra Satá, pe masque ja guí 'b_uh_uni, nu'ah_u x_ucá camfriguih_u xi xá hño, ne hinxcá c̄ongaguih_u, nixi nu mi tho ra Antipa nú'a bi damajuani xá hño de gueque. Nu'á bi tho nuni hab_u guí 'b_uh_u, hab_u ri manda ra Satá.

14 Pe nuga dí p̄adi gue 'b_ui 'ra de gue'ah_u to'o camfri nú'a te mi udi ra Balaam, y nuga hindrí ho njab_u. Ra Balaam bi 'ñutua ra Balac hanja bi za bi japa ya me Israel da 'yøt'a ya ts'oqui. Bi 'ñutuabi' _u da zi nú' _u ya ngø t'umbi dega hñ_a'ti nuya c'oi, nehe bi 'ñutuabi da hñuxui nu'araza ra 'bɛhñ_a.

15 Ne 'b_ui 'ra de gue'ah_u nú' _u to'o camfri bi yá nt'utuate ya nicolaita, nú' _u ya nt'utuate' _u gue' _u drí utsa nehe.

16 Hangue ñobrih_u ne 'uegueh_u de gue' _u. Nu'b_u hina, 'bestho ma ga mab_u pa nú' _u to'o øt'a njab_u ma ga castiga co nú' _u ya noya p̄onga de ja ma ne, gue'a ngu 'nara mahuai dega yo filo.

17 Nu'a tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'a manga ra Maça Nda_uhi pa zofo ya nija. Y nu'a tó'o da ntate de nú'a hingui ho, ma ga umbi da zi nú'a ra maná xa t'agui, ne ga umba 'nara zi t'axa do, y de ja nú'a ra t'axa do'a xa t'ofø 'nara 'ra'yo thuhu, y hønse nú'a to'o ma da hñani'a, go gue'a ma da badi te di bonga nú'a ra thuhu di huxni.”

Ya noya pa nú'a ra nija rá thuhu Tiatira

18 Nehe 'yopabi nura εnxε de ra nija nuni Tiatira, 'yopabi njaua: “Rá T' _u Aju_a nú'a to'o zø yá da ngu 'nara tsibi ne di huexca yá ua ngu 'nara bronse xá coní, gue'a ma njaua:

19 Nuga dí p̄adi te gatho guí øt'eh_u, ne tengu rá ndangui ri hm̄ateh_u ne ri jamfrih_u, ne grí mfaxh_u 'na ngu ma'na, ne hinxcá tsayah_u guí øth_u ya hoga 'b̄efi. Nehe dí p̄adi gue nú'a ri 'b̄efih_u ma'na xa ndunthibya que rá m̄adi.

20 Pe dí p̄adi gue guí øt'eh_u ma'ra ya t'øt'e nú'u hindrí ho. Guí hoptah_u nú'a ra 'b̄ehñ_a rá thuhu ra Jesabe da hyat'a nú'u to p̄epcagui, ngue'a nu'á ena gue go gue'a 'nara 'm̄ehni de Ajuá, pe hinga ma-juani, ngue'a nu'á 'nara hyate. Nu'á utuabi nú'u to'o p̄epcagui gue da hñuxui nu'araza ra 'b̄ehñ_a, nehe utuabi da zi nú'u ya ngø t'umbi dega hñ_a'ti nuya c'oi.

21 Nú'a ra 'b̄ehñ_a'a stá tsoctuabi 'raya pa pa da ñobri, pe hinxa ne xa ñobri de nú'a ra ts'o'b̄efi p̄efi.

22 Pah_u gue nú'a ra 'b̄ehñ_a'a ma ga japi da 'm̄enga ja ra mfidi co 'nara hñeni, pa da thogui ndunthi ya ugui. Nehe ma ga japi da thogui ya ts'othogui gatho nú'u to'o xa hñuxui'a 'b_u hinda ñobri'u nehe de yá ts'o'b̄efi'u.

23 Nura 'b̄ehñ_a'a nehe ma ga japi da du yá b̄atsi. Y njab_u da b̄adi gatho ya nij_a gue go gueque dí p̄atuabi yá mfeni ne yá coraso gatho ya ja'i, hangue ngu rá 'b̄efi cada 'nara ja'i, gue'a ma da njab_u rá njut'i nehe.

24 Ha nu'ah_u guí 'b_uh_ub_u Tiatira ne hinxcá cam-frih_u nuya ya ts'ont'utuuate hinga majuani, y nixi hinxcá ne xcá pah_u nú'a ra nt'utuuate'a, ngue'a nú'u to'o udi mañ'u gue gue'a rá nt'utuuate ra Satá, y mañ'u gue xi xá hñei pa to da b̄adi, dí xi'ah_u gue oxqui øth_u nú'u ya ts'oqui stá xi'ah_u; y hinte ma'na drí 'b̄ep'ah_u.

25 Nu'a gui 'yøth_u, siguih_u co nú'a xcá camfrih_u asta hinga yopa pengui.

26 Y nu'_u tó'o da ntate de nú'a hingui ho, ne da 'yøt'e nú'a ra 'bɛfi stá manda asta rá gats'i, nuga ma ga umbabi ra ts'ɛdi pa da nda ja gatho ya hai de ra ximhai,

27 njab_u ngu xa 'raca ra ts'ɛdi ma Dada pa ga nda. Ne nu'ú ma da nda con gatho ra ts'ɛdi, ja ra uenda di ha 'nara ts'ut'o dega bøj_a pa da huata ya hnini de gatho ya hai de ra ximhai asta hinda gohi ngu 'raya dohmi xa dehmi.

28 Y nuga ga umbabi'_u nú'a ra hyats'i ngu rá hyats'i ra haxatsø.

29 Nu'a tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'a m_anga ra M_aca Nda_hi pa zofo ya nija."

3

Ya noya pa nú'a ra nija rá thuhu Sardi

1 Nehe 'yopabi nú'a ra εnxε de ra nija nuni Sardi, 'yopabi njaua: "Nú'a to'o pɛ'tsua nú'_u yoto yá nda_hi Aju_a, ne nú'_u yoto ya tsø, m_anga njaua: Nuga dí pa_di ri 'bɛfih_u, ri hnequi gue guí teh_u, pe xcá tuh_u de ja ra ts'oqui.

2 Nuhuh_u pa gui nsuh_u, ne 'ueh_u de ja ra ts'oqui, ne ma'na dá nja ri jamfrih_u nú'a ya mi ja pa xcá 'bɛhma_h, ngue'a stá pa_di gue hingui ho ri 'bɛfih_u ja rá thandi ma Dada.

3 Hangue beñh_u de nú'a xcá hañh_u. Camfrih_u'a xá hño, ne ñobrih_u. Nu'b_u hingui nsuh_u, xcri damfrih_u ga tsømb_u ngu ra ora tsønga 'nara be.

4 Pe 'bui 'ra de gue'ah_u núb_u Sardi nú'_u to'o hinxa hopi da ts'oca yá jamfri co nú'_u ya ts'o'bɛfi

guí øth_u, nú'á gue'ú xa su yá t'axa he nú'ú he pa hinxa nts'oni. Go gue'ú ma ga 'ño'be ne ga nhyehe mahyεgui dega t'axa he ngue'a dí 'ñepi da hñe njabu'ú.

⁵ Y nu'ú tó'o da ntate de nú'a hinguí ho, ma da hñe dega t'axi, y hinga ma ga haçuabi yá thuhu de ja ra libro hab_u huxa yá thuhu nú'ú to ma da me'tsa ra te pa nzantho, nehe ga xipa ma Dada ne yá enxε'a gue dí pađi'ú.

⁶ Nu'a tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'a mąnga ra Maça Ndađi pa zofo ya nija."

Ya noya pa nú'a ra nija rá thuhu Filadelfia

⁷ Nehe 'yopabi nú'a ra enxε de ra nija Filadelfia, 'yopabi njaua: "Nú'a to'o gue'a Ajuá xá nsunda ne hønse go gue'a øt'a gatho nú'a majuani, nú'a to'o gue'a ngu rá mpøte ndu ra Davi pa da nda, go gue'a ha ra nsoqui, hangue gatho nú'a ra gosthi da xoqui'a, hinda za to da got'i, y gatho nú'a ra gosthi da got'i, hinda za to da xoqui, nu'á ena njaua:

⁸ Nuga dí pađi ri 'beñh_u, ne stá xoc'ah_u 'nara gosthi pa guí zofoh_u ma'ra, y hinda za to da got'i. Ngue'a masque hinguí pε'tsh_u ndunthi ra ts'edi, pe xcá 'yøth_u nú'a mąnga ma noya, ne hinxcá ntsuh_u xcá mañh_u de gueque.

⁹ 'Bui 'ra ena gue ya xodyo, pe hinga majuani, nu'ú hate, ngue'a nu'ú go gue'ú yá ja'i ra Satá. Pañ_u gue nuga ma ga haçuabi'ú yá nt'ets'i pa da ndandiñahmu ja ri uah_u, pa da bađi'ú gue drí ma'ah_u.

¹⁰ Ngue'a nu'ahú xcá tseth_u gatho nú'a te xcá thoh_u ngu nú'a dá xi'ah_u, hangue nuga ma ga su'ah_u pa hinguí thoh_u nuya ts'othogui ma da

nja maxøgue ja ra ximhai. Ma da 'ñehe nú'ɥ ya ts'othogui'ɥ pa dra tsapi gatho ya ja'i 'bɥ ja ra ximhai, pa ja da hnečni to'o nú'ɥ ma da zeti, to'o hina.

¹¹ Beñɥ gue nuga ma ga ehe 'bestho. Siguiɥ gui camfriguiɥ xá hño, pa ni 'na hinda za to da hñan'a ri thahahɥ.

¹² Y nu'ɥ tó'o da ntate de nú'a hingui ho, ga japi da nja ngu 'nara 'røts'e de ja ra maça luga habɥ 'bɥ ma Dada, y hinhya'mɥ da bøni de guehni. Nehe ga opabi rá thuhu Ajuá ma Dada ja gue'ɥ, ne rá thuhu de rá hnini'a. Nura hnini'a go gue'a ra 'ra'yo hnini de Jerusale nú'a dua çai de mahets'i po rá ts'edi'a. Nehe ja ga ofo ma 'ra'yo thuhu ja nuto xa ntate, ngue'a go dua meti'ɥ.

¹³ Nu'a tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'a mąnga ra Maça Ndaħi pa zofo ya nija."

Ya noya pa nú'a ra nija rá thuhu Laodicea

¹⁴ Nehe 'yopabi nú'a ra εnxε de ra nija Laodicea, 'yopabi njaua: "Go gueque dí mąnga nú'a majuani y nixi drí mpadi, go gueque rá mądigui de gatho nú'a bi hyoca Ajuá ma Dada, dí xi'ahɥ njaua:

¹⁵ Nuga dí pađi ri 'bεfiɥ gue hingrí ɥtsaguiɥ y nixi grí maçaguiɥ. ¡Dí ne gue strá tsε'ahɥ o strá pa'ahɥ!

¹⁶ Ngue'a guí njahɥ ngu ra dehe nú'a hinxá pa nixi xá tsε pe xá ndumapa, hangue dá gohi njabɥ.

¹⁷ Ngue'a nu'ahá guí eñɥ gue gyá ricoɥ, ja ri bojahɥ, ne hinte ø't'ahɥ ra 'bedi. Pe huecate'ihɥ ngue'a hinte guí pε'tshɥ, gyá hyoyahɥ, hinguí pahɥ gue de ja rá thandi Ajuá ngu gyá godahɥ ne gyá c'axfaniɥ.

18 Hangue dí xi'ah_u tamgah_u ra oro nú'a xa 'ranga ja ra tsibi, pa njab_u gui nricoh_u. Tamgah_u ya he dega t'axi pa gui hñeh_u ne hingui ntsah_u ngue'a gyá c'axfanih_u. Nehe tamgah_u ra 'ñethi pa gui coxa ja ri dah_u pa njab_u gui hyanth_u.

19 Nuga dí tsui ne dí japi da tho ya ugui gatho nú'u to drí madi. Hangue beñh_u hanja gui 'yøth_u ra hño, ne ñobrih_u.

20 Nehe pah_u gue nuga dí 'ba ja ra gosthi dí zote. Nu'a tó'o da 'yøtca ma noya ne da xoga ra gosthi, nuga ga cut'i ne ga nt'oxi con gue'a, ha nu'a con gueque.

21 Nu'a tó'o da ntate de nú'a hingui ho, ga umba nsequi da hñudi con gueque hab_u gra hudi, njab_u ngu stá ntate nehe, ne dí hu'be ma Dada hab_u bí hudi.

22 Nu'a tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'a manga ra Maça Ndahi pa zofo ya nija."

4

Gatho nú'u to'o bí 'b_u mahets'i ri xøcambeni Ajuq

1 'Mefa de dá handa nú'u ya t'øt'e, dá handi nuni mahets'i 'nara gosthi mi xogui. Ne dá yopa øde nú'a ra noya xqui zocagui desde rá madi, y nu mi ña bi nt'øde ngu mrá nzuni 'nara trompeta, y bi 'ñengagui:

—Bá pøts'e grí 'ñecua pa ga u't'a'i núyu te ma da nja 'mefa.

2 Y 'bestho nura ora'a ra Maça Ndahi bi 'ñutqui dega thedi 'na mi hudi ja 'nara hudi nuni mahets'i,

3 y nú'a to mi huhni mri hnequi ngu 'nara t'axa do nú'a t'embi ra jaspe, nehe mri hnequi ngu 'nara thenga do rá thuhu ra cornalina, xi mi huexqui

nts'edi. Y de ja rá nthets'i nú'a ra hudi'a mi 'bahni 'nara 'bejri asta mi huexqui, ne mi hnequi ngu 'ñena 'nara c'angdo rá thuhu esmeralda.

⁴ Nuni thoho ja rá nthets'i nú'a ra hudi dá handi mi jani má 'natemagoho ya hudi, y de ja nuya hudi'ü dá handi mi huhni 'natemagoho ya nda mri hñe dega t'axi ne mi hu'tsa yá corona dega oro.

⁵ Y nú'a ra hudi mi ja madetho, ja mi pønini ya huεi, ne ja mri nt'ødeni ya ñani ne ya ngani. Nehe mi zøni yoto ya ñot'i dega tsibi, gue'ü yoto yá ndahi Ajuá. Nuya ñot'i'ü mi nhyandui nú'a ra hudi mi ja madetho.

⁶ Nura hudi'a mri nhyandui nehe ngu 'nara ndehe dega xito mi hnequitho nú'a te mi ja mbo.

Nehe guetbü de nura hudi'a ne ja rá nthets'i mi 'bahni goho ya da'εnxε xi mi pe'tsa ndunthi yá da ja yá hmi ne de rí møte.

⁷ Nu'a rá müdi ra da'εnxε mri hnequi ngu 'ñena 'nara zate. Nu'a rá ñoho ra da'εnxε mri hnequi ngu 'nara ndamfri. Nu'a rá hñu ra da'εnxε mri hnequi rá hmi ngu rá hmi 'nara ja'i. Ha nu'a rá ngoho ra da'εnxε mi ngu 'nara nxüni ri nhyats'i.

⁸ Y gatho nú'ü goho ya da'εnxε, mi pe'tsa 'rato yá hua cada 'na de gue'ü, y de mbo yá hua ne de møte mi pe'tsa ndunthi yá da. Y ma pa ra xuui himi tsaya mi ena'ü:

Xá nsunda'i, ma maça Ajuá'ihē ne ma Hmu'ihē,
nu'i guí pe'tsa gatho ra ts'edi,
nu'i go gue'e guí 'bui, ne nzantho xcá 'bui, ne ma
guí 'bui pa nzantho.

⁹ Y nú'ü ya da'εnxε'ü ngu da nsunda ne da 'ñe'tsua rá nsu ne da umba njamadi nú'a to'o mi hudi ja rá hudi, nú'a to'o 'bui pa nzantho,

10 nehe nú'ᵁ 'natemagoho ya ndā mi huhni mi ndandiñahmu'ᵁ ne mri xøcambeni nú'a mi hudi ja nú'a ra hudi mi ja madetho, nú'a to'o 'bᵁi pa nzantho, ne mi haça yá corona ne mi huxa ja rá ua nú'a to mi hudi ja nura hudi'a, ne mi ena'ᵁ:

11 Ma Hmu'ihe ne ma Aju'a'ihe, rí 'ñepi dra nsunda'i, ne da t'e'ts'a ri nsu, ne da hma gue go grá ndā, ngue'a go gue'e gá hoca gatho nú'a te ja, y po ri paha bi njabᵁ.

5

Ra 'bants'a he'mi, ne ra T'ᵁca De'ti nú'a rá T'ᵁ Aju'a

1 Nepᵁ dá handa 'nara 'bants'a he'mi mi ha ja rá 'ye ra 'ñei nú'a to hudi ja rá hudi, ne xqui t'ofó de mbo ne de møte, ne xqui seyo co yoto ya seyo.

2 De guehni dá handa 'nara enxε xi mi ja rá ts'edi ne mi ñā nts'edi mi ena:

—¿Ha gue di 'bᵁi to'o di pe'tsa ra nsequi da xø'tsa ya seyo ne da tants'a ra 'bants'a he'mi?

3 Pe mi jo'o ni 'na de gue nú'ᵁ bí 'bᵁ mahets'i nixi de nú'ᵁ mi 'bᵁcua ja ra ximhai, nixi de nú'ᵁ xa du, himbi za to bi tants'a nú'a ra 'bants'a he'mi, nixi himbi za to bi hyandi'a.

4 Nuga xi dá nzoni ngue'a himbi ts'ᵁdi ni 'na nú'a to'o mri 'ñepi da tants'a nú'a ra 'bants'a he'mi'a pa da hñe'ti y nixi pa da hyandi.

5 Nepᵁ 'na de nú'ᵁ ya ndā bi 'ñengagui:

—Oguí zoni, 'bᵁi 'na xi ja rá ts'edi ngu 'nara zate, nú'a xqui 'ñehe de yá ja'i ra Judá ne de ra ndā Davi. Nú'a ha, go gue'a xa ntate, hangue nú'a go dí 'ñepabi da xø'tsa nú'ᵁ yoto ya seyo pa da za da tants'a nú'a ra 'bants'a he'mi.

⁶ Nepu de guehni dá handi madetho de nú'a ra hudi 'nara T'uca Deti nú'a rá T'u Ajuá, mi hnequi ngu xqui tho, mi 'bahni madetho de nú'u goho ya da'εnxε ne de nú'u ya ndá. Y nú'a ra T'uca Deti'a mi pe'tsa yoto yá ndani ne yoto yá da. Y nú'u yoto yá da mi pe'tsi, gue'u nú'u yoto yá ndahi Ajuá nú'u xa mehni ja gatho rá nguni ra ximhai.

⁷ Nú'a ra T'uca Deti'a bi joni pa bi hñanga nú'a ra 'bants'a he'mi mi há ja rá 'yε ra 'ñei nú'a to'o mi hudi ja rá hudi.

⁸ Y nu mi hñanga nú'a ra he'mi'a, nú'u goho ya da'εnxε ne nú'u 'natemagoho ya ndá, bi ndandiñahmu'u ja rá thandi ra T'uca Deti. Gatho nú'u ya ndá mi há ya arpa ne ya njuspi dega oro mi ñuts'i co ra t'uts'i; nura t'uts'i'a gue'a yá sɔcambeni ya gamfri.

⁹ Nehe mi tuti'u 'nara 'ra'yo thuhu mi ena:
Nu'i go dí 'ñep'a'i gui hñanga ra 'bants'a he'mi, ne
gui xø'tsa nú'u yoto ya seyo pe'tsi,
ngue'a nu'i go bi tho'a'i ne xcá tangaguihe co
ri maça ji, pa njabu bi za gue Ajuá bi
'yøtc'aguihe yá metiguihe'a
núje stí 'ñehehe de gatho ya 'múi gá ja'i, ne de gatho
ya hñáqui, ne de gatho ya hnini, ne de gatho
ya hai de maxøgue ra ximhai.

¹⁰ Ne xcá hñuxcahe dega ndá ne dega macja de ja rá
'bεfi Ajuá,
nehe ma ga ndáhe ja ra ximhai.

¹¹ Nepu dá øde 'ra mi ñá, y de guehni dá handa
ya 'motho ya εnxε, ya 'mo dega 'motho, ne xqui
got'atho de habu mi hudi Ajuá, ne habu mi 'bu nú'u
goho ya da'εnxε ne nú'u ya ndá,

12 ne mi ña'ᵤ nts'ɛdi, ne mi ena:
 Ra T'ᵤca Dɛti nú'a bi tho,
 dí 'ñepi da nda, ne dí 'ñepi da hñani gatho ya hño,
 ne ra mfadi, ne ra ts'utbi,
 ne dí 'ñepi'a dra t'e'tsua rá nsu, ne dra nsunda, ne
 dra sɔcambeni.

13 Nehe dá øde bi ña gatho nú'ᵤ to bí 'bᵤ mahets'i
 ne ja ra ximhai, ne de nja'ti ra ximhai, ne de ja ra
 ndehe, ne de mbo ra ndehe, gatho mi ena'ᵤ:
 Drá sɔcambeni Ajuᵤ nú'a to'o hudi ja rá hudi, nehe
 drá sɔcambeni ra T'ᵤca Dɛti.
 Drá t'e'tsua rá nsu, ne drá nsunda, ne dá hma gue
 pɛ'tsa ra ts'ɛdi
 pa nzantho ne pa nzantho.

14 Nepᵤ nú'ᵤ goho ya da'ɛnxɛ mi ena:

—¡Njabᵤ gue'a!

Y nú'ᵤ 'natemagoho ya nda bi ndandiñahmu ne
 bi xɔcambeni'ᵤ nú'a to'o 'bᵤi pa nzantho.

6

Nú'ᵤ yoto ya seyo

1 'Mɛfa dá handa ra T'ᵤca Dɛti ora mi xø'tsa
 'na de nú'ᵤ ya seyo, ne dá øde 'na de nú'ᵤ goho
 ya da'ɛnxɛ bi ña nts'ɛdi ngu 'nara ngani, ne bi
 'ñengagui:

—¡Bá ehe pa gui hyandi!

2 Nepᵤ de guehni dá handa 'nara tɔgue mri tɔgue
 'nara t'axfani, y mi ha 'nara flecha pa ra tuhni, ne
 bi t'umbabi 'nara corona. Y nu'á bi ma ja ra tuhni,
 y nzantho bi ntate.

3 Nu mi xø'tsa rá ñoho ra seyo nú'a ra T'ᵤca Dɛti,
 dá øde rá ñoho ra da'ɛnxɛ bi 'ñengagui:

—¡Bá ehe pa gui hyandi!

4 Ne de guehni bi bøni 'nara tøgue mri tøgue 'nara thenga fani, ne bi t'umba ra ts'edi pa da japi da nja ya tuhni ja ra ximhai, ne da japi da nhyose ya ja'i, ne bi t'umba 'nara danga huai.

5 Nu mi xø'tsa rá hñu ra seyo ra T'uca Deti, dá øde rá hñu ra da'εnxε bi 'ñengagui:

—¡Bá ehe pa gui hyandi!

De guehni dá handa 'nara tøgue mri tøgue 'nara 'bofri, ne mi ha 'nara mbexo.

6 Ne dá øde 'nara noya madetho de habu mi 'ba nú'u goho ya da'εnxε, mi ena:

—'Na huada ra trigo o hñu huada ra cebada da 'ba pa rá thaha 'nara memapa. Pe oguí huata ya 'bai gá olivo nixi ya uq'obxi.

7 Nu mi xø'tsa rá ngoho ra seyo nú'a ra T'uca Deti, dá øtuabi rá noya rá ngoho ra da'εnxε, bi 'ñengagui:

—¡Bá ehe pa gui hyandi!

8 Nepu de guehni dá handa 'nara tøgue rá thuhu ra Du mri tøgue 'nara c'ast'a fani, ne mri 'befa 'na nú'a xqui 'ñehe de habu 'bu nú'u xa du. Bi t'umba ra ts'edi pa da hyo 'na de goho parte ya ja'i nú'u 'bu ja ra ximhai, pa da hyo dega huai, ne dega thuhu, ne dega ts'ohñeni, ne co ya mbanga zu'ue 'yo ja ra ximhai.

9 Nu mi xø'tsa rá ncut'a ra seyo nú'a ra T'uca Deti, de nja'ti ra ata dá handa nú'u ya ja'i xqui tho po rá noya Ajuá gue'a mi damajuani'u de yá jamfri.

10 Y mi ña nts'edi ne mi ena:

—Nu'i Ajuá ma Hmu'ihe, xá nsunda'i ne guí øt'a gatho nú'a guí mā, ¿asta ha'mu ma gui hñ'a'mba nguenda ya meximhai ne gui co'tsuabi de nú'a xa 'yøtcahe gue bi hyogaguihe?

11 Nep_u nu'ú bi t'umbabi ya t'axa he, ne bi t'embabi gue da dø'mahma asta hinda z_udi ra 'bede de nú'ú ya cu xqui mp_ehui mahyεgui, ngue'a ri 'b_etho da tho ma'ra ngu xqui tho'ú.

12 'Mεfa dá handi nu mi xø'tsa rá 'rato ra seyo nú'a ra T'úca Dεti, ne bi nja 'nara d_anga mbimhai, ne bi 'mεxuui nura hyadi ngu 'nara 'bohe dega behe, ne bi thenga ra z_ana ngu ra ji.

13 Nuya tsø bi dagui ngu ora ta yá fruta 'nara 'bai gá igo nú'ú hingui t_a, sta nja ra b_unthi.

14 Ha nu mahets'i bi 'ñ_otho, ngue'a bi mpants'i ngu 'nara 'bants'a hε'mi, ne gatho ya t'øhø ne ya t'úca hai o madetho ja ya ndehe bi 'mεdi de hab_u mi ja.

15 Y nú'ú mi 'b_ui dega nd_a ja ra ximhai, ne nú'ú mi pε'tsa ndunthi ra nsu, ne ya rico, ne nuya nd_a gá soldado, ne nú'ú to mi ja yá ts'edi, bi ma'ú bá 'ñ_agui ja ya ma'ye. Nehe ya 'bεgo ne nú'ú himyá 'bεgo, gatho'ú bi ma bá 'ñ_agui.

16 Gatho nú'ú mi emba ya t'øhø ne ya do:

—Yøt'eh_u gui cobgahe pa ga 'ñ_aguihe de rá thandi Aju_a nú'a to hudi ja rá hudi, ne de rá cuε ra T'úca Dεti pa hinte da 'yøtcahe.

17 Ngue'a ya bi zø ra pa da hneca rá cuε Aju_a, ne jo'o to'o da za da zεti.

7

Bri seyo 'raya ja'i de ya me Israel

1 'Mεfa de gue'a dá handa goho ya εnxε mi 'bai 'na cada rá ñ_ani ra ximhai pa mi ts_ami nú'ú goho ya nd_ahi pa hinda mb_u ja ra hai nixi ja ra ndehe y nixi da hm_ana ni 'nara 'bai gá za.

² Nehe dá handa ma'na ra εηξε xqui 'ñe de bōxhyadi, ne mi hampa rá seyo Ajuā nú'a te, ne bi 'ñembabi nts'edi nú'ε goho ya εηξε to xqui t'umba ra ts'edi pa da japi da nja ya ts'othogui ja ra hai ne ja ra ndehe, ne bi 'ñembabi'a:

³—Ote xqui ø'tuahma ra hai ne ra ndehe nixi ya 'bai gá za ngue'a ri 'bedi ga seyohe nú'ε to pεpabi ma Ajuāhε.

⁴ Ne bi sicagui hangu yá ndunthi nú'ε xcrí seyo, mi tsøxa 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo de gatho nú'ε ya ja'i xqui 'ñehe de ya ja'i de Israel.

⁵ De nú'ε xqui 'ñehe de yá ja'i ra Judá, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo nú'ε xcrí seyo, y de nú'ε xqui 'ñehe de yá ja'i ra Rubé, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ε xqui 'ñehe de yá ja'i ra Gad, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo,

⁶ y de nú'ε xqui 'ñehe de yá ja'i ra Aser, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ε xqui 'ñehe de yá ja'i ra Neftalí, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ε xqui 'ñehe de yá ja'i ra Manase, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo,

⁷ y de nú'ε xqui 'ñehe de yá ja'i ra Simiu, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ε xqui 'ñehe de yá ja'i ra Leví, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ε xqui 'ñehe de yá ja'i ra Isacar, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo,

⁸ y de nú'ε xqui 'ñehe de yá ja'i ra Sabuló, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ε xqui 'ñehe de yá ja'i ra Jose, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ε xqui 'ñehe de yá ja'i ra Benjami, mi tsøxa 'ret'amayoho 'mo.

Ra apostol Xuua bi hyanda 'nara hmunts'a ja'i

xqui hñe dega t'axi

⁹ 'Mεfa de guehna dá handa 'nara danga hmunts'a ja'i nixi himi tsa to da mede. Nuya ja'i'μ xqui 'ñehe de gatho ya hnini, ne de gatho ya hai, ne de gatho ya hñāqui, ne de gatho ya 'mμi gá ja'i. Mi 'bai'μ ja rá thandi Ajuā habμ mi hudi'ā ne ja rá thandi ra T'μca Dεti, mi hñe'μ dega t'axi, ne mi ha ya dεnθi.

¹⁰ Ne mi ñā nts'εdi, mi ena'μ:

Ajuā ma Dadahμ nú'ā to'o hudi ja rá hudi,
ne ra T'μca Dεti,
go guesε'μ bi za bi pøhø ya ja'i.

¹¹ Nehe gatho nú'μ ya εnxε mi 'bai ja rá nthets'i ra hudi ne habμ 'bμ nú'μ ya ndā ne nú'μ goho ya dā'εnxε, bi ndandiñahmu asta bi mεgui yá hmi manjuāntho ja ra hudi ne mi xøcambeni Ajuā,

¹² ne mi eñ'μ:

¡Njabμ gue'ā! Drá søcambeni Ajuā ma Dadahμ, ne drá nsunda, ngue'ā go gue'ā ja rá mfadi.
Nehe dá t'umba ra jamādi ne dá t'e'tsua rá nsu,
ngue'ā nu'ā ja rá ts'εdi, ne go gue'ā ra ndā.
Dá njabμ pa nzāntho ne pa nzāntho. Njabμ gue'ā.

¹³ Nepμ 'na de nú'μ ya ndā bi 'yangagui ne bi 'ñengui:

—Xi núyμ 'bahni ri hñe dega t'axi, ¿to'oyμ ne habμ xqui 'ñeheyμ?

¹⁴ Nuga dá thādi ne dá embabi:

—Nuga hindí pađi, nu'i go guí pađi.

Nu'bú nu'ā bi 'ñengagui:

—Nuyμ go guehyμ xqui 'ñehe de nuni habμ mbi ja ya ts'othogui ne xuá t'axca yá he co rá ji ra T'μca Dεti.

15 Hangue nubyá nuyú 'bai ja rá thandi Ajuá habu hudi'a, ne pɛpabi ma pa ra xuui nuua ja ra maça luga habu 'bu'a. Y nu Ajuá hudi ja rá hudi 'bui con guehyu ne ri suyu.

16 Y ya hinhya'mu ma da zu ra thuhuyu ngu nú'bu mbá 'bu ja ra ximhai, nixi ra nduthe, nixi ra pahyadi, nixi ma'ra ya ts'othogui.

17 Ngue'a nuni ra T'uca Dɛti 'bai habu hudi Ajuá, go guehni ra ma'yo pa da suyu ne da 'ñutuabiyu habu ja ya pøthe de ra dehe dega te. Y nu Ajuá ma da hñu'mba yá mu ne da ducuabi yá guida de ja yá da.

8

Ra apostol Xuua bi hyanda rá yoto ra seyo ne 'nara njuspi dega oro

1 Nepu de bi xø'tsa nú'a rá yoto ra seyo ra T'uca Dɛti, bi nja ra hmetho y 'besthó hinte bi nt'øde, ngu made ra ora himbi nt'øde ni 'nara noya nuni mahets'i.

2 Nepu dá handa yoto ya enxɛ mi ha 'bai ja rá thandi Ajuá, ne bi t'umba 'ra 'nara trompeta.

3 Nepu bi zøhø ma'na ra enxɛ mi ha 'nara njuspi dega oro, ne bi 'mai ja ra ata. Nura enxɛ'a bi t'umba ndunthi ra t'uts'i pa bi umbabi Ajuá mahyɛgui co yá søcambeni ya gamfri ja ra ata dega oro mri nhyandui nú'a ra hudi habu mi hudi Ajuá.

4 Y de ja rá 'yɛ ra enxɛ bi bøxa ja rá thandi Ajuá nurá 'bifi ra t'uts'i mahyɛgui co yá søcambeni nuya gamfri.

5 Y nura enxɛ'a bi gu ra njuspi, ne bi hñaca ts'u ra tsibi nú'a mi zø ja ra ata pa bi ñu'tsa rá njuspi,

nep_u bi f_ote pa ja ra ximhai. Y nu mi 'y_ot'a njab_u'a, bi nja ya ngani ne ya hu_ei ne ra mbimhai asta mi ñ_uni.

Ya trompeta

⁶ Nep_u nú'_u yoto ya εnxε mi h_a ya trompeta bi nhyoqui'_u pa da mist'i'_u.

⁷ Y nu mi mist'a rá trompeta nú'a ra m_udi εnxε, bi dagui pa ja ra ximhai ya ndo co ra tsibi mi nthants'i co ra ji. Y nu mi njab_u bi z_at'a 'na de hñu parte ra hai, ne bi z_at'a 'na de hñu parte ya za, ne gatho ya ndapo nú'_u xmá nc'ami bi z_at'i.

⁸ Nu mi mist'a rá trompeta nurá ñoho ra εnxε, 'bestho bi zo ja ra ndehe 'na ngu ra d_anga t'øhø mi zø, ne bi nji 'na de hñu parte ra ndehe.

⁹ Ne bi du 'na de hñu parte ya zu'ue nú'_u mi 'b_u mbo ra ndehe, ne bi y_ui 'na de hñu parte ya motsa.

¹⁰ Nu mi mist'a rá trompeta nurá hñu ra εnxε, 'bestho bi dagui de mahets'i 'nara d_anga tsø ja 'na de hñu parte ya d_athe ne ya pøthe. Nura tsø'a mri yot'i ne mi zø,

¹¹ y mrá thuhu ra Ajenjo. Ne bi mp_unga ajenjo 'na de hñu parte ya dehe, y co rá nju nura ajenjo'a bi ju'tsa ya dehe, ne bi du ndunthi ya j_a'i co rá nju nura dehe.

¹² Nu mi mist'a rá trompeta nurá ngoho ra εnxε, 'bestho bi 'm_exuui 'na de hñu parte ra hyadi ne ra z_an_a ne ya tsø. 'Na de hñu parte ra pa bi 'ñotho ra ñot'i de ra hyadi, ne 'na de hñu parte ra xuui bi 'ñotho ra ñot'i de ra z_an_a nixi de ya tsø.

¹³ Nep_u dá handa 'nara nx_uni mri nhyats'i madetho de mahets'i, ne dá øde mi ñ_a nts'edi ne mi ena:

—¡Huecate nú'ᵁ to 'bᵁi ja ra ximhai, ngue'ᵁ ri 'betho da mist'a yá trompeta má hñu ya εηχᵁ!

9

¹ Y nu mi mist'a rá trompeta nurá ncᵁt'a ra εηχᵁ, dá handa 'nara tsø xqui dagui de mahets'i pa ja ra ximhai, y nura tsø'ᵁ bi t'umbabi ra nsoqui pa bi xoqui ne bi xo'tsua rá ne nú'ᵁ ra o'tsi otho habᵁ bí c'a.

² Y nu mi xo'tsa nú'ᵁ ra o'tsi'ᵁ, bi bøts'e de guehni 'nara 'bifi ngu rá 'bifi 'nara dᵁnga ut'i, ne bi juta ra hyadi asta bi 'mεxuui co nú'ᵁ ra 'bifi mi 'yo ja ra ndahi.

³ Y ja ra 'bifi ja mbra ehni 'raya nc'oto, nepᵁ bi nxani'ᵁ ja ra ximhai ne bi t'umba ra ts'edi ngu yá ts'edi ya penzᵁ pa da ntsate.

⁴ Nuya nc'oto'ᵁ bi sipi gue hinda zi ni 'nara c'ama ndapo, nixi ya za. Nu'ᵁ bi sipi gue da za hønse nú'ᵁ ya ja'i hingui pe'tsua rá seyo Ajuᵁ ja yá de.

⁵ Bi t'umba nsequi da 'yøt'a njabᵁ hønse pa da japi da sufri ya ja'i cᵁt'a zᵁnᵁ, pe hingue pa da hyo. Y nuyá 'ñᵁ yá ne nú'ᵁ ya nc'oto ngu rá 'ñᵁ rá ne 'nara ts'o penzᵁ ora tsa 'nara ja'i.

⁶ Nuya pa'ᵁ ya ja'i da nehᵁ da du, pe ma da 'ñotho ra ḁu pa gue'ᵁ.

⁷ Nú'ᵁ ya nc'oto'ᵁ mi hnequi ngu 'raya fani xa hñoqui pa ra tuhni, y mi hu'tsa ja yá ñᵁxu'ᵁ ngu 'nara corona dega oro, y nuyá hmi mi ngu yá hmi ya ja'i.

⁸ Ne xi xmá ma yá stᵁ ngu yá stᵁ ya 'behña, y nuyá ts'i mi ngu yá ts'i ya zate.

9 Y de ja yá ndo'yo mi pɛ'tsa 'nara nthauqui ngu dega bɔja, ne nuyá mbuni de yá hua mi ngu rá mbuni ya carro nú'ɥ ri gɔt'a ya fani 'yo ja ra tuhni.

10 Y yá cola mi nja ngu yá cola ya penzɥ co ya 'bite, y nuyá 'bite mi pɛ'tsa ra ts'edi pa da japi da sufri ya meximhai cɔt'a zana.

11 Y nú'a ra ts'o'ɛnxɛ 'bɥ ja ra o'tsi nú'a otho habɥ bí c'a go gue'a mrá nda de nuya nc'oto'ɥ. Nura ɛnxɛ'a dega ebreo rá thuhu ra Abado, y dega griego ra Apolyo nú'a rí bɔni da 'ñena ra hyote.

12 Nurá mudi ra ts'othogui ya bi uadi, pe ri 'bedi má yoho.

13 Y nu mi mist'a rá trompeta nurá 'rato ra ɛnxɛ, 'bestho dá øde 'nara noya mi pɔni de ja nú'ɥ goho ya ndahi de ra ata dega oro nú'a mi ja de ja rá thandi Ajuá.

14 Y nú'a ra noya'a bi 'ñembabi nú'a rá 'rato ra ɛnxɛ to mi ha ra trompeta:

—Xo'ta nú'ɥ goho ya ɛnxɛ that'a ja rá hyo ra dathe Eufrate.

15 Y bi so'ta nú'ɥ goho ya ɛnxɛ xqui hñoqui xqui dɔ'mi pa 'bestho ra ora'a da hyo 'na de hñu parte ya ja'i de ra ximhai.

16 Y dá øde hangu yá ndunthi nú'ɥ yá soldado mi tɔgue yá fani, dá øde gue mi yo nthebe 'mo ya 'mo.

17 Njaua dá handi gatho nú'a bi 'ñutca ra Maça Ndahi dega thedi: Nu'ɥ tó'o mi tɔgue yá fani, mi ha yá nthauqui ja yá tiña, ne xi mi huexqui dega theni ne dega c'angui ne dega c'ast'i. Ne nuyá ñaxu ya fani mi ngu yá ñaxu ya zate, y de ja yá ne'ɥ mi pɔni ra tsibi ne ra 'bifi ne ra asufre.

18 Nu'a ra tsibi ne ra 'bifi ne ra asufre mi pønga ja yá ne'ᵘ, bi japi bi nja ya ts'othogui asta bi du 'na de hñu parte ya ja'i de ra ximhai.

19 Hangué nú'ᵘ ya fani'ᵘ mi ho ya ja'i co yá ne ne co yá cola, ha nuyá cola mi ngu 'nara qu'eñá mi ja rá ñaxu ne mi tsate, y njabᵘ mi ø'tua ra 'ñᵘ ya ja'i.

20 Y nu'ᵘ ya ja'i himbi du co nuya ts'othogui'ᵘ, himbi ne bi ñobri'ᵘ. Bi siguitho bi xøcambeni ya ts'ondahi ne nú'ᵘ ya c'oi dega oro, dega t'axi, dega bronse, dega do, ne dega za, nú'ᵘ hingui handi, nixi øde, nixi ri 'yo.

21 Nixi himbi ne bi ñobri'ᵘ de nú'a mi øt'ᵘ, ngu ra nthote, ne ya nt'ete, ne de ra nt'e'behñá, ne de ya mfe.

10

Ra enxe mi ha 'nara t'ᵘca libro

1 Nepᵘ dá handa ma'na ra enxe mi pe'tsa ndunthi rá ts'edi bi gai de mahets'i, ne mi pa madetho ja 'nara guui, ne mi ja 'nara 'bejri ja rá ñaxu. Rá hmi xi mri yot'i nts'edi ngu ra hyadi, y nuyá ua mi øø ngu ra faspi.

2 Ne mi ha 'nara zi t'ᵘca libro y bi xo'tsi. De guehni bi 'ba'ma rá ua ra 'ñei ja ra ndehe, ha nurá ua ra ngaha bi 'ba'ma ja ra hai.

3 Nepᵘ bi øø 'nara hmafi xi nts'edi ngu rá hmafi 'nara zate ora mafi, y nu mi mafi'a bi nt'øde yoto ya ngani.

4 Y nu ndá øde nuya ngani'ᵘ, ndí ma ga ofo nú'a te mi mañ'ᵘ. Pe dá øde 'nara noya de mahets'i, bi 'ñengagui:

—Dá gohitho njabᵘ nú'a bi mąnga nú'ᵘ yoto ya ngani, uguí ofo pa hinda faði.

⁵ Nepu 'mefa, nú'a ra enxε dá handi xqui 'ba'ma rá ua ja ra ndehe ne ja ra hai, bi guxa rá 'ye ra 'ñei pa mahets'i,

⁶ ne bi jura de rá thuhu nú'a to'o 'bui pa nzantho, nú'a bi hyoca mahets'i ne ra ximhai ne gatho ra ndehe ne gatho nú'a te ja, ne bi 'ñena:

—Ya ts'utho ya pa di 'bedi pa da uadi gatho.

⁷ Pe nu stí mudi da mist'a rá trompeta rá yoto ra enxε, nuya pa'u ma da uadi nú'a bi beni da 'yøt'a Ajuá ne himi fadi, nú'a bi xipabi yá 'mehni'a nú'u to'o bi mepabi.

⁸ Y nú'a ra noya dá øde de mahets'i bi zocagui ma'na'qui ne bi 'ñengagui:

—Grí ma ne gui ju nú'a ra t'uca libro xa xo'tsa ja rá 'ye ra enxε nú'a 'bai ja ra ndehe ne ja ra hai.

⁹ Nepu dá ma habu mi 'ba ra enxε ne dá embabi:

—'Racagui ra t'uca libro.

Ne nu'á bi 'ñengagui:

—Na, ne tsi. Ja ri ne ma gui tsa strá 'ñu ngu ra t'afi, pe nu ja ri mui ma gui tsa strá nju.

¹⁰ Nu'bú dá hānga ra t'uca libro de rá 'ye ra enxε, ne dá tsi. Ne dá tsa ja ma ne xi xmá 'ñu ngu ra t'afi, pe nu ndá tsi xi xmá nju de mbo ma mui.

¹¹ Y nu'á bi 'ñengagui:

—Mahyoni gui yopa mānga ma'na'qui nú'a te ma da t'ø'tuabi ya ja'i de gatho ya hñāqui ja gatho ya hai, ne ja gatho ya hnini, ne yá ndā.

11

Mi 'bui yoho to bi damajuani

¹ Nepu bi t'aca 'nara xithi pa ra t'eni, ne bi t'engagui:

—Grí ma gui 'yɛni rá nija Ajuá ne ra ata, ne gui pede nú'ɥ 'bɥhni ri xɔcambeni Ajuá.

² Pe nura patio nú'a ja de mɔte rá nija Ajuá, oxqui ɛni, ngue'a nura patio'a xa t'umba nú'ɥ ya ja'i hingyá xodyo, y nu'ú ma da net'a ra maça hnini ñotemayoho nzañá.

³ Y ma ga pɛhna nú'ɥ yoho ma 'mɛhni pa da mąnga ma noya 'na 'mo ne yo nthebe hñu'rate ma pa, y ma da hye yá he dega behe.

⁴ Nú'ɥ ya 'mɛhni'ɥ gue'ɥ ngu nú'ɥ yo 'bai ya olivo ne ngu nú'ɥ yoho ya mfoxyo 'bai ja rá thandi Ajuá nú'a to'o ra ndá de ra ximhai.

⁵ Bɥ da ne to'o te da 'yɔ'tuabi'ɥ, da bɔnga ya tsibi de yá ne'ɥ pa da hyo nú'ɥ yá ncontra. Y njabɥ da du nú'ɥ to'o da ne te da 'yɔ'tua'ɥ.

⁶ Nu'ú pɛ'tsa ra ts'edi pa hinda hopi da 'uaj nú'ɥ ya pa ma da xipa ya ja'i de nú'a ma da nja. Nehe pɛ'tsa ra ts'edi pa da japi da nji ya dehe, ne da japi da nja ya ts'othogui habɥraza ja ra ximhai. Y nu'ú da 'yɔt'a njabɥ nú'ɥ ya 'mi'qui da ne'ɥ.

⁷ Pe nu stí uadi da mąnga nú'a te ma da nja, ma da bɔxa 'nara mbąnga zu'ue de ja ra o'tsi nú'a otho habɥ bí c'a pa da ntunhui'ɥ, y ma da ntąte nú'a ra mbąnga zu'ue, hangue da hyo'ɥ.

⁸ Nuyá ndo'yo'ɥ ma da gohi di 'boni habɥraza ja ya 'ñu de ra dąnga hnini nuni habɥ bri pont'a ma Zidadahɥ. Nura hnini'a da za ga hyɛcuahɥ co ra hnini Sodoma ne de Egipto, y ja rá thandi Ajuá xi xá nts'o nuya hnini'ɥ.

⁹ Ya ja'i de gatho ya hnini, de gatho ya 'mɥi gá ja'i, de gatho ya hñáqui, ne de gatho ya hai, ma da hyandua yá ndo'yo nú'ɥ yoho ya 'mɛhni da 'moni hñu pa made, pe hinda thopi to da 'yagui'ɥ.

10 Y nuya meximhai da johya'ᵁ ne da 'ñumba 'baha sɛhɛ'ᵁ ngue'a ya xqui tho nú'ᵁ yoho ya 'mɛhni to'o xi xqui 'yøt'a ra xuhña pa gatho ya meximhai.

11 Pe 'mɛfa de nú'ᵁ hñu pa made, Ajuᵁ bi japi bi yopa nte, nepᵁ bi nangui'ᵁ, y nú'ᵁ to bi hyandi'ᵁ xi bi ntsu.

12 Nepᵁ bi nt'øde 'nara noya de mahets'i mi ñᵁ nts'ɛdi ne bi 'ñembabi nú'ᵁ to'o xqui yopa nte:

—Bá pøxhᵁ grí 'ñehᵁua.

Nepᵁ ja 'nara guui bi ts'its'i'ᵁ pa mahets'i. Y nú'ᵁ yá ncontra'ᵁ bi hyandi.

13 Nura ora'a bi nja 'nara dᵁnga mbimhai, ne bi yunt'a 'na de 'rɛt'a parte de ra hnini co nú'a ra mbimhai, ne bi du yoto 'mo ya ja'i, ha nu'ᵁ tó'o himbi du xi bi ntsu, ne bi nsunda Ajuᵁ nú'a 'bɛi mahets'i.

14 Nurá ñoho ra ts'othogui ya bi uadi, pe 'bestho ma da nja nú'a rá hñu.

Rá yoto ra trompeta

15 Y nu mi mist'a rá trompeta nurá yoto ra ɛnxɛ, 'bestho bi nt'øde 'raya noya de mahets'i mi ñᵁ nts'ɛdi, mi ena:

Nubyá gatho nuya hmanda mi ja ja ra ximhai, ya go o rá 'yɛ ma Ajuᵁhᵁ ne ra Zidada Jesucristo nuto xa hñuts'i'a pa da ndᵁ pa nzantho.

16 Y nú'ᵁ 'natemagoho ya ndᵁ mi hudi ja yá hudi de ja rá thandi Ajuᵁ, bi ndandiñᵁhmu'ᵁ ne bi xøcambeni'a,

17 ne mi ena'ᵁ:

Nu'i Ajuᵁ ma Hmu'ihe,
go gue'e guí pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi,

go gue'e guí 'bui, ne nzantho xcá 'bui, ne ma gui
'bui pa nzantho.

Dí 'ra'a'ihe njamadi
ngue'a ya xi gá nda.

¹⁸ Ya ja'i de ra ximhai xi xa bø yá cuε'ε con gue'e,
pe ya bi zø ra pa pa da hnequi ri cuε,
ne ma gui hñá'mba nguenda gatho nú'ε xa du,
ne ma gui umba yá thaha nú'ε ri 'mehni bi mεp'a'i,
ne gatho ya gamfri, ne gatho nú'ε to'o bi
xøcambeni'i,
ngu ya notsi ngu ya dangui.

Nehe ya bi zø ra pa pa gui huata nú'ε to xa ts'oca
ra ximhai.

¹⁹ 'Mefa de gue'a bi xogui ra maça luga nuni
mahets'i habu 'bu Ajuá, y ja bi hnequini ra arca de
ra cohi, ne xi mri yot'a ya hui, ne mri nt'øde ya
ngani, ne xi bi dagui ndunthi ya ndo ne bi nja 'nara
mbimhai.

12

Ra 'behña ne ra mbanga zu'ue

¹ 'Mefa bi hnequi ja mahets'i 'nara danga nt'udi,
y nú'á mi 'nara 'behña mri hñe co ra hyadi ne mi
'bai ja ra zana y mi hu'tsa 'nara corona mi tøgue
'ret'amayoho ya tsø.

² Mi da'thi ne mi zoni nts'edi co ya εgui ngue'a
mi ma da 'mui rá bātsi.

³ Nepu bi hnequi ma'na ra nt'udi ja mahets'i,
y nú'á mi 'nara danga thenga zu'ue mi ngu 'nara
qu'eña. Y mi pε'tsa yoto yá ñaxu ne 'ret'a yá ndani
y cada 'nará ñaxu mi hu'tsa 'nara corona.

⁴ Y co rá cola bi gut'a 'na de hñu parte ya tsø de
mahets'i, nepu bi føte pa ja ra ximhai. Nepu nura

zu'ue'a bi 'mai ja rá thandi nú'a ra 'behña, pa ngu da 'm̄ai rá b̄atsi, da zipabi.

⁵ Nep̄u bi 'm̄ai rá b̄atsi mrá ts'unt'̄u, y nú'a con gatho rá ts'edi ma da nd̄a de gatho ya hai, ja ra uenda di h̄a 'nara ts'ut'o dega b̄ōja, y 'bestho bi ts'its'i pa hab̄u bí hudi Ajūa.

⁶ Y ra 'behña bi ma bi 'bat'i pa ja 'nara mbonthi hab̄u xqui hyoca Ajūa pa gue'a, pa ja da 'm̄hni ne ja da t'inini pa 'ret'amayoho nthebe h̄ñu'rate ma pa.

⁷ 'M̄efa bi nja 'nara d̄anga tuhni nuni mahets'i, y ra nd̄a gá εnxε nú'a rá thuhu ra Migue, mahyεgui co yá εnxε'a bi ntunhui ra d̄anga mb̄anga zu'ue ne yá ts'o'εnxε.

⁸ Y nura d̄anga mb̄anga zu'ue ne yá εnxε himbi nt̄ate'̄u y nixi ya himbi thopi dua 'b̄hni mahets'i.

⁹ Hangue brá juui ne brá f̄ote de mahets'i pa ja ra ximhai con gatho yá ts'o'εnxε. Nú'a ra d̄anga mb̄anga zu'ue'a go gue'a ra nd̄axjua qu'eña xa thu'mbabi ra ts'ond̄ahi ne ra Satá, ne go gue'a hat'a gatho ya ja'i de ra ximhai.

¹⁰ Nep̄u dá øde 'nara noya nuni mahets'i mi ena:

—Nubyá h̄a, ya bi z̄o ra ora de ra mp̄øhø, ngue'a ya bi nt̄ate Ajūa nú'a to'o ra nd̄a ne ja rá ts'edi, y nehe ya bi umba rá nsu ma Zidadah̄u ra Jesucristo pa da nd̄a, ngue'a ya xra juui ne xra f̄ote de mahets'i pa ja ra ximhai nú'a to'o mi m̄ambabi ya cu ma pa ra xuui ja rá thandi Ajūa.

¹¹ Nehe ya cu ya xa nt̄ate de ra ts'ond̄ahi ngue'a bi mani rá ji ra T'̄uca Deti, nehe xa nt̄ate'̄u ngue'a xa damajuani de rá noya Ajūa, y himi tsu da du, ne himbi 'uegue de nú'a bi gamfri.

12 Hangue johyah_u nú'ah_u ya guí 'b_uh_uua mahets'i. Pe huecate'ih_u nú'ah_u guí 'b_uth_ub_u ja ra ximhai ne ja ra ndehe, ngue'a_a ra ts'ondahi xa juui xqui mab_u hab_u guí 'b_uh_u, ne xi ja rá cue ngue'a_a p_adi gue ts'utho ya pa ri 'b_edi pa dra huati'a.

13 Y nu mbrá f_ote de mahets'i pa ja ra ximhai nú'a_a ra d_anga mb_anga zu'ue, nu'b_u nú'a_a bi hyonga nú'a_a ra 'b_eh_ña xqui 'm_ui rá t'_u pa xa 'y_ot'ua ra nts'o'm_ui.

14 Pe ra 'b_eh_ña bi t'umbabi yoho ya hua dega nx_uni pa bi za bi nhyats'i, ne bi 'ba'tuabi nú'a_a ra d_anga mb_anga zu'ue, nep_u bi ma bá 'b_u ja nú'a_a ra mbonthi hab_u bi t'ini'a_a h_ñu nje_ya made.

15 Nep_u nura d_anga mb_anga zu'ue bi zogui ra dehe de ja rá ne pa bi nja ngu 'nara d_athe. Bi 'y_ot'a njab_u'a_a pa nura dehe'a_a bi d_ena nú'a_a ra 'b_eh_ña pa xa duts'i hmaha.

16 Pe ra hai bi xogui pa bi y_ui nú'a_a ra d_athe xqui zogui de ja rá ne nú'a_a ra d_anga mb_anga zu'ue, y njab_u ra hai bi mats'i ra 'b_eh_ña.

17 Nep_u nú'a_a ra d_anga mb_anga zu'ue xi bi b_o rá cue co nú'a_a ra 'b_eh_ña, ne bi ma pa da ntunhui nú'u yá 'b_eto yá mbong'b_eto nú'a_a ra 'b_eh_ña, nú'u to'o ø'tuabi yá hmanda Aju_a ne camfri ra Zidada Jesucristo.

13

Yoho ya ts'ozu'ue

1 Ndí 'bai ja rá ñ_ani ra ndehe y dá handi bi c'onts'i de mbo ra ndehe 'nara mb_anga zu'ue mi p_e'tsa yoto yá ñ_axu ne 'r_et'a yá nd_ani, ne cada 'nará nd_ani mi t_ogue 'nara corona, y cada 'nará

ñaxu xqui t'ofu 'nara thuhu dega ts'one nú'a mi ñama'ñu de Ajuá.

² Nú'a ra zu'ue dá handi, mi hnequi ngu 'nara tigre, yá ua mi ngu yá ua 'nara 'muhu, y rá ne mi ngu rá ne 'nara zate. Nú'a ra danga mbanga zu'ue ngu ra qu'eña mi umbabi rá ts'edi ne ra nsequi pa da nda ja rá luga'a.

³ Y dá handa 'na de nú'u yá ñaxu xqui ts'eni ngu pa da du, pe bi ñani rá nts'eni, y gathu ya ja'i de ra ximhai bi hyandi ne bi 'yø'u ne bi deni'a.

⁴ Nepu nu'ú bi xocambeni nú'a ra danga mbanga zu'ue ngu ra qu'eña ngue'a xqui umba ra ts'edi nú'a ma'na ra zu'ue. Nehe bi xocambeni'u nú'a ra zu'ue ne mi ena'u:

—¿To'o ngu nuni ra zu'ue? Ne ¿to'o ja rá ts'edi pa da ntunhuini?

⁵ Ne bi t'umba nsequi pa bi nøt'e ne pa bi ñama'ñu de Ajuá. Nehe bi t'umbabi ra ts'edi pa bi manda ñotemayoho nzaña.

⁶ Bi njabu, bi ñama'ñu de Ajuá y bi zanbabi rá thuhu, nehe bi zanga ra maça luga habu bí 'bu Ajuá, ne gathu nú'u to'o 'buhni.

⁷ Nehe bi t'umba nsequi pa da ntunhui ya gamfri ne da ntate'a. Ne bi t'umba ra ts'edi pa bi nda ja gathu ya 'múi gá ja'i, ja gathu ya hnini, ja gathu ya hñaqui, ne ja gathu ya hai.

⁸ Nu'u tó'o ante da thoca ra ximhai bi t'opa yá thuhu ja ra libro habu xa thu'tsua yá thuhu nú'u to ma da nte pa nzantho, nu'ú hinda ma da xocambeni nura zu'ue'a. Pe nu ma'ra ya ja'i ha, gathu'u ma da xocambeni'a. Nura libro habu huxa yá thuhu nú'u to'o ma da nte pa nzantho go rá meti ra T'uca Deti nú'a bi du.

9 Nu'a tó'o ne da badi, dá badi nú'a ma ga ofobya.

10 Nu'u tó'o tsiste nts'ahni, nehe'u da ts'ixa nts'ahni. Y nu'u tó'o hote co ra huai, nehe'u da tho co ra huai. Hangué nuya gamfri dí 'ñepabi da zedi yá jamfri, pa hinte da 'yøt'e masque da ts'ixa fadi o da tho.

11 'Mefa dá handa ma'na ra mbanga zu'ue bi c'onts'i de mbo ra hai mi pɛ'tsa yoho yá ndani ngu yá ndani 'nara deti, pe rá noya mri nt'øde ngu 'nara danga mbanga zu'ue 'ñena 'nara qu'eña.

12 Y gatho nú'a mi øt'e'a, mi øt'e co nú'a ra ts'edi xqui umbabi nú'a rá mudi ra mbanga zu'ue, ne mri mɛfi ja rá thandi'a, ne mi japa gatho ya ja'i de ra ximhai da xøcambeni nú'a ra mudi zu'ue nú'a xqui mɛ'tsa 'nara nts'eni ne xqui ñani.

13 Nehe mi øt'a ndunthi ya danga nt'udi, y asta mi japi da dagui ya tsibi de mahets'i pa ja ra ximhai ja yá thandi ya ja'i.

14 Y co ya nt'udi nú'u xqui thopi da 'yøt'e ja rá thandi nú'a ra mudi zu'ue, mi hat'a ya meximhai. Nepu bi 'bɛpabi ya ja'i da hyoca 'nara c'oi de nú'a ra mudi zu'ue xqui ts'eni co 'nara mahuai pe himbi du.

15 Nehe bi t'umba ra ts'edi pa bi japi bi nte nurá c'oi nú'a ra mudi zu'ue, pa bi za bi ña ne pa bi manda da tho gatho nú'u to'o himbi ne bi xøcambeni nura c'oi'a.

16 Nehe bi manda da thu'tsuabi 'nara seña ja yá 'ñei o ja yá de gatho ya ja'i, ngu ya notsi ngu ya dangui, ngu ya rico ngu ya hyoya, ngu ya 'bɛgo ne ngu nú'u hingyá 'bɛgo.

17 Y nu'u tó'o mi pɛ'tsa ra hmeya o rá thuhu ra zu'ue o rá numero rá thuhu, hønsɛ'u mi tsa te da

dai ne te da pa. Pe nu'ᵤ ma'ra, hina.

¹⁸ Pa da za to da b̄adi te dí b̄onga núna bi t'utcagui, mahyoni di ja ndunthi rá mf̄adi pa da za da mede nura numero p̄e'tsa nura zu'ue, ngue'a nura numero'a gue'a ngu rá thuhu 'nara 'ñ̄øhø, y nura numero'a gue'a 'rato nthebe ne hñu'rate ne 'rato.

14

Ra thuhu nú'a bi duta nú'ᵤ 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo ya gamfri

¹ M̄efa dá handa ra T'ᵤca D̄eti mi 'bai ja ra t'øhø nuni Sion, y mi 'bahuini'a 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo ya ja'i nú'ᵤ xqui t'opabi ja yá de rá thuhu ra T'ᵤca D̄eti ne rá thuhu Ajuá rá Dada.

² Nep̄u dá øde 'nara noya nuni mahets'i. Nura noya'a bi nt'øde ngu yá nhyahni ndunthi ya dathe ne ngu 'nara ngani xi nts'edi, ne ngu 'ra to'o mi p̄ei ya arpa.

³ Ne mi tuti'ᵤ 'nara 'ra'yo thuhu ja rá thandi Ajuá hab̄u bí hudi'a, ne ja yá thandi nú'ᵤ goho ya da'ɛnxɛ ne nú'ᵤ ya nda. Pe h̄ønse nú'ᵤ 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo nú'ᵤ to bi mp̄øhø ja ra ximhai bi za bi b̄adi nú'a ra thuhu bi nt'øde, ma'ra hina.

⁴ Nú'ᵤ 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo gue'ᵤ hinxa 'm̄uhui ni 'nara 'b̄ehñ̄a, y nixi mi jo'o yá 'b̄ehñ̄a. Nu'ú di d̄ena ra T'ᵤca D̄eti, y p̄eui hab̄uraza pa'a. Nú'ú gue'ᵤ bi mp̄øhø de gatho ma'ra ya ja'i pa ra m̄adi sofo pa Ajuá ne pa ra T'ᵤca D̄eti.

⁵ Ne nu'ú hinxa m̄anga ya nc'uamba nixi hinte ma ts'oqui p̄e'tsi ja rá thandi Ajuá.

Ya hoga noya nú'ᵤ bi m̄anga nú'ᵤ hñu ya ɛnxɛ

⁶ Nepu dá handa ma'na ra enxε mi nhyats'i madetho mahets'i, ne mi xipabi ya ja'i de rá noya Ajuá nú'a ma da nja pa nzantho y ma hanja da za da mpøhø 'na. Bá ehe'a pa bi zofo gatho ya 'mui gá ja'i ja yá hñaqui, ja gatho ya hnini ne gatho ya hai maxøgue ra ximhai.

⁷ Ne bi 'ñena nts'edi:

—Tsuha Ajuá ne nsundahu'a ngue'a ya bi zø ra ora pa da hña'mba nguenda ya ja'i. Xøcambenihu nú'a to bi hyoca mahets'i ne ra ximhai, ra ndehe ne ya pøthe.

⁸ Nepu bi sigui ma'na ra enxε bi 'ñena:

—Ya bi 'medi ya me Babilonia nú'a ra danga hnini, ngue'a xa japabi gatho ya ja'i de ra ximhai da nts'oqui ngu xa nts'oqui'u, nja ngu 'na to japa ma'na da zi ra vinu asta hinda nti.

⁹ Nepu bi sigui rá hñu ra enxε bi ña nts'edi ne bi 'ñena:

—Nu'a tó'o da xøcambeni ra mbanga zu'ue o nú'a rá c'oi, ne da hothon da thu'tsua rá seña ja rá de o ja rá 'yε,

¹⁰ hinda za da mpont'ui rá cue Ajuá nú'a tø'mi, y yá mfei'a xi xá nts'o. Nehe ja rá thandi ra T'uca Deti, ne ja yá thandi ya maça enxε, ma da ntsau ya ugui ja ra tsibi faspi co ra asufre.

¹¹ Y ma da c'onts'i pa nzantho nurá 'bifi nú'a ra tsibi'a habu ma da nzø'u, y hinda me'tsa ra tsaya ma pa ra xuui nú'u to da xøcambeni ra mbanga zu'ue o rá c'oi y da hothon da thu'tsua rá hmeya.

¹² Hangue nu'u tó'o yá meti Ajuá, ne ø'tuabi yá hmanda'a, ne camfri xá hño ra Zidada Jesucristo, mahyoni da zedi yá jamfri pa da zeta gatho nú'a da 'ñehe.

13 Nepu dá øde 'nara noya de mahets'i bi 'ñengagui:

—'Yofo njaua: “Njapi nú'u to tu ne xa gamfri ra Zidada Jesucristo.” Ra Maca Ndaḥi ena, haḥa xi majuani njapi ngue'a ma da ntsaya'u de yá 'bɛfi, ne yá hoga 'bɛfi ma da faḍi nuni mahets'i.

Ra sofo ja ra ximhai

14 'Mɛfa dá handa 'nara t'axa guui, y ja nura guui'a mi hudini 'na 'ñena nú'a e bi nja'i, ne mi hu'tsa 'nara corona dega oro, ne mi ha 'nara t'exu xi xmá hño yá ts'i.

15 Nepu bi bɔni de ja ra maca luga habu bí 'bu Ajuu ma'na ra enxɛ bi ña nts'edi ne bi 'ñembabi nú'a to mi hudi ja ra guui:

—Ju ri t'exu bá xa ra trigo ngue'a ya bi zø ra ora de ra sofo ja ra ximhai ne ya bi ñats'i.

16 Nepu nú'a to mi hudi ja ra guui bi ga'tsa rá t'exu ja ra ximhai pa bi nja ra sofo ja ra ximhai.

17 'Mɛfa bi bɔni ma'na ra enxɛ de ja ra maca luga nuni mahets'i habu bí 'bu Ajuu, mi ha nehe 'nara t'exu xi xmá hño yá ts'i.

18 Nepu bi bɔni ma'na ra enxɛ de ra ata, nú'a to mi su ra tsibi, ne bi zofo nts'edi nú'a ra enxɛ to mi ha ra t'exu, ne bi 'ñembabi:

—Ju ri t'exu, bá heca ya nzudi gá obxi ja ra ximhai, ngue'a ya bi da.

19 Nu'bá ra enxɛ bi ga'tsa rá t'exu ja ra ximhai, ne bi hyeca ya obxi, nepu bi 'yut'a ja ra danga nthɛ'ma'obxi. Bi 'yøt'a njabu ngue'a gue'a 'nara nt'udi de nú'a ma da 'yøt'a Ajuu co nú'u ma da mfei co rá danga cue'a.

²⁰ Nura nthε'ma'obxi'a mi ja møte de ra hnini, y nu mi thε'ma ya obxi bi bøni ngu yá ji ya ja'i, y co rá ndunthi ra ji bi 'ño hñu nthebe kilometro rá yab_u y asta bi zøxa ja yá frenu ya fani.

15

Ya ενχε co nú'ᵂ yoto yá ngats'i ya ᵂgui

¹ Nep_ubya, dá handa nuni mahets'i ma'na ra nt'udi xi mrá dangui, y xi dá 'yø. Mi yoto ya ενχε mi ᵂ'ra 'nara mfei pa da mfei ya meximhai, mi gue'ᵂ yá ngats'i ya ᵂgui, ngue'a ya gue'a rá ngats'i rá cuε Ajuᵂ.

² Nehe dá handa nú'a ra ndehe dega xito mi nthants'i co ra tsibi, ne nú'ᵂ to'o xqui ntate de ra mbānga zu'ue ne rá c'oi, ne himbi xøcambeni'ᵂ nixi himbi hotho bi thu'tsua rá hmeya ni rá numero de rá thuhu nura zu'ue'a, mi 'bai'ᵂ ja nú'a ra ñānga ndehe dega xito, mi ᵂ'ᵂ ya arpa nú'ᵂ xqui umbabi Ajuᵂ.

³ Nehe mi tuti'ᵂ nú'a ra thuhu mi tuta ra Moise nú'a mi pεpabi Ajuᵂ, ne go guet'a ra thuhu tuta ra T'ᵂca Dεti, ne mi ena'ᵂ:

Nu'i Ajuᵂ ma Hmu'ihe, go gue'e guí pε'tsa gatho ra ts'εdi.

Xi xá nsunda ne xi ya dangui nú'ᵂ ri 'bεfi guí øt'e.

Y guí øt'e gatho nú'a majuᵂni ne nú'a xá hño.

Nu'i go gue'e grá ndā de gatho ya hai de ra ximhai.

⁴ Ma zi Hmu'ihe, ¿to'o gue'a hinda zu'a'i nú'b_u hinda 'yøt'e nú'a guí mā?

Ne ¿to'o gue'a hinda xøcambeni'i ri thuhu?

Ngue'a hønse'i grá māca Ajuᵂ, hangue gatho ya ja'i de gatho ya hai de rá ngani ra ximhai da 'ñe da nsunda'i,

ngue'a xa hyandi'u gue xi guí øt'e gatho nú'a xá hño.

⁵ Mefa dá handa nuni mahets'i mi xogui nú'a ra maça luga habu 'be'tsa nuya xingdo habu xa t'ofu yá hmanda Ajuá.

⁶ Y nuni ra maça luga'a ja bi bønini nú'u yoto ya enxε mi hā nú'u yoto ya mfei, ne mi hñe co ya dutu dega linu xi xmá nt'axi ne mi huεxqui, ne mi ngat'a 'nara ngat'i dega oro asta mi tsøxa ja yá tiñá.

⁷ Nepu 'na de nú'u goho ya da'enxε bi umba gatho nú'u yoto ya enxε 'ra 'nara 'bada dega oro mi ñuts'i co ya ugui nú'u ma da uni Ajuá co rá cuε, go gue'a Ajuá to 'bui pa nzantho.

⁸ Nu'bá nuni ja ra maça luga bi ñuxa ra 'bifi nú'a mi ehe de rá nsunda ne rá ts'edi Ajuá. Y himi tsa to da yat'ini asta himbi uadi nú'u yoto ya ugui mri hñá nú'u yoto ya enxε.

16

Rá cuε Ajuá ma da zudi nú'u to'o hinxa gamfri

¹ Nepu dá øde bi ñá 'nara noya xi nts'edi mbo ra maça luga, ne bi 'ñemba nú'u yoto ya enxε:

—Grí maha gui xañhu ja ra ximhai nú'u yá mfei Ajuá xa mε'tsa ja nú'u yoto ya 'bada.

² Nu'bá bi ma nú'a ra mudi enxε bá xanga ja ra ximhai nú'a mi 'be'tsa ja nú'a ra 'bada mi hā, hangue nú'u ya ja'i to mi pε'tsa ra hmeya de ra mbaŋga zu'ue ne mi xøcambeni rá c'oi'a, bi c'onts'a ja yá ndo'yo 'raya saši xi xmá nts'o ne xi xmá 'ñu.

³ Nepu rá ñoho ra enxε bá xanga ja ra ndehe nú'a mi 'be'tsa ja nú'a ra 'bada mi hā, y nura ndehe'a bi

nji ngu rá ji 'na nú'a xa tho, ne bi du gatho nú'u mi 'bu mbo ra ndehe.

⁴ Y rá hñu ra εxε bá xanga ja ya dathe ne ya pøthe nú'a mi 'be'tsa ja nú'a ra 'bada mi ha, nepu nu'ú bi nji'u.

⁵ Nepu dá øde nú'a ra εxε mi su ya dehe, mi ena:

—Nu'i ma maca Ajua'i ne ma zi Hmu'i, go gue'e gá 'bui desde ra madi ne asta nubya guí 'bui. Nu'i hinte guí tugue ngue'a xcá 'yøt'a ra ts'utbi xa hño.

⁶ Ngue'a xcá castiga núyu to bi mamba yá ji nú'u bi gamfri'i, ne nú'u bi manga ri noya. Hangue ngu bi 'yøt'e'u njabu gá ø'tuabi nehe. Y dí 'ñepi da njabu'u.

⁷ Nehe dá øde ma'na ra εxε mi ña mbo ja ra maca luga habu ja ra ata, ne mi ena:

—Nu'i Ajua ma zi Hmu'i, go gue'e guí pe'tsa gatho ra ts'edi. Guí øt'a ra hoga ts'utbi ne nú'a majuani.

⁸ Nepu rá ngoho ra εxε bi xanga ja ra hyadi nú'a mi 'be'tsa ja nú'a ra 'bada mi ha, y co rá ts'edi ra hyadi bi zat'a ya ja'i.

⁹ Pe masque xi bi zat'a ya ja'i, nu'ú himbi ne bi ntsø'mi de yá ts'oqui, nixi bi nsunda Ajua. Nu'a bi 'yøt'e'u, bi ñama'ñu de rá thuhu Ajua nú'a ja rá ts'edi pa bi mehna nuya ya mfei.

¹⁰ Nepu rá ncut'a ra εxε bá xanga nú'a mi 'be'tsa ja nú'a ra 'bada mi ha, bá xanga ja rá hudi nú'a ra mbanga zu'ue, ne bi 'mexuui habu gatho mi nda'a. Y nuya ja'i mi 'bu ja rá hmanda'a asta mi tsa yá jane co ya danga ugui mi thogui.

¹¹ Pe himbi ne bi ntsø'mi'u de yá ts'oqui. Nu'a mi øt'e'u, mi tsani Ajua nú'a bí 'bu mahets'i, ngue'a mi tsama'ñu ya danga ugui.

12 Nepu rá 'rato ra enxε bá xanga ja ra danga dathe Eufrate nú'a mi 'bε'tsa ja nú'a ra 'bada mi ha, y nura dathe'a bi 'yot'i pa bi nja ra 'ñu pa bá ehe ya nda me bøxyadi.

13 Nehe dá handa hñu ya ts'ondahi nú'u mi hnequi ngu 'nara tsan'ue. 'Na bi bøni de ja rá ne ra mbanga zu'ue nú'a ngu 'nara qu'eña, nu'a ma'na bi bøni de ja rá ne nú'a ma'na ra zu'ue mi ja yoto yá ñaxu ne 'ret'a yá ndani, ha nu'a ma'na bi bøni de ja rá ne ra hyate badi.

14 Nú'ú go gue'u ya ts'ondahi mi øt'a ya nt'udi, ne mi pa'u ja ya nda de gatho ra ximhai pa da munts'i'u mahyεgui co yá soldado pa da 'ñøt'a tuhni'u nú'a ra pa da hñanga nguenda Ajuá nú'a to pε'tsa gatho ra ts'edi.

15 Ra Zidada Jesu bi 'ñena: “Pahu gue nuga sta damfri ya ja'i ga tsøhø ngu 'nara be. Xi da johya nú'a to ga tsudi di ndø'mi ne di he yá he pa hinda 'ño nsinque yá he, nixi hinda ntsa ja rá thandi Ajuá.”

16 Y gatho nú'u ya nda bi munts'i'u ja nú'a ra luga rá thuhu Armagedo de ra hñaqi ebreo.

17 Nepu rá yoto ra enxε bá xanga ja ra ndahi nú'a mi 'bε'tsa ja nú'a ra 'bada mi ha, ne bi nt'øde 'nara noya de mbo ra maça luga nuni mahets'i habu mi hudi Ajuá, ne bi 'ñena:

—Nubyá ha, ya xa uadi.

18 Nu'bú bi nja ya huεi ne ya ngani ne 'nara danga mbimhai. Y de gatho ya pa xa 'mu ya ja'i ja ra ximhai hinhya'mu xa nja 'nara danga mbimhai ngu nú'a bi nja nura pa'a, ngue'a xi bi nja nts'edi.

19 Y nura danga hnini bi 'yøt'a hñu hegue, y gatho ma'ra ya hnini de gatho ra ximhai bi ñunt'i'ü, y Ajuä bi beni de ra danga hnini Babilonia gue mi pε'tsi da züdi rá cue'a.

20 Y gatho nuya hai mi o madetho de ra ndehe bi go'ma ra dehe, ne ya t'øhø bi 'mεdi.

21 Nehe bi dagui ya danga ndo de mahets'i ne bi züdi ya ja'i. Xi myá dāta'ü, y xi xmá hñü, mi pε'tsa ngu ñote kilo. Ya ja'i mi tsani Ajuä po nuya ndo bá pεhni'a, ngue'a nu'á mi gue'a 'nara danga ügui pa gue'ü.

17

Ra ts'o'behñä ma da 'mεdi pa nzantho

1 Nepü bi 'ñe bi zücagui 'na de nú'ü yoto ya εnxε mi hä 'ra 'nara 'bada habü mi 'bε'tsa yá mfei Ajuä, ne bi 'ñengagui:

—Bá ehe pa ga u't'a'i nú'a ra castigo ma da t'umbabi nú'a ra ts'o'behñä bí hudi maña de ya ndehe.

2 Ya ndä de ra ximhai xa 'yøt'a ya ts'oqui co nú'a ra ts'o'behñä, nehe xa cadi gatho ma'ra ya ja'i nú'a ra ts'o'behñä pa xi xa 'yøt'a ya ts'oqui'ü, nja ngu 'na to cadi ma'na pa da japi da zi ra vinu asta hinda nti.

3 Nepü ja nú'a ra thedi bi 'ñutca ra Maça Ndahi, nú'a ra εnxε bi zixcagui ja 'nara mbonhi, y ja dá handini nú'a ra ts'o'behñä mi tøgue 'nara thenga zu'ue habü mi huxa ndunhi ya thuhu nú'ü mi ñāma'ñü de Ajuä. Nú'a ra zu'ue'a mi ja yoto yá ñāxu ne 'rεt'a yá ndani.

4 Y nú'a ra 'behñä mi he 'nará he mi nthants'a morado co ra theni, y xqui tötua ya oro, ne 'raya

hothodo ne 'raya hoga t'axa do yá thuhu ya perhla. Nehe mi hā ja rá 'yε 'nara 'bada dega oro mi ñuts'i de ya t'øt'e xá nts'o ne de yá ts'oqui nú'a ra ts'o'behñā.

⁵ Y ja rá de xqui t'opabi 'nara thuhu nú'a hinto bi badi te rí bøni, pe mi ena: “Ra dānga Babilonia, go gue'a ra nana de ya ts'o'behñā, go gue'a bi ñudi da t'øt'e ja ra ximhai gatho nú'a xá nts'o.”

⁶ Nepu dá handa nú'a ra 'behñā ngu mri ti ngue'a xqui hyo ndunthi yá mēfi Ajuā ne nú'u bi dēna ra Zidada Jesucristo ne bi damajuani de gue'a. Ne nu ndá handi'a xi dá 'yø nts'edi.

⁷ Nu'bá ra εnxe bi ñengagui:

—¿Hanja guí 'yø? Nuga ma ga xi'i nú'a hinto xa badi de nú'a ra ts'o'behñā ne de nú'a ra zu'ue ri tøgue'a, nú'a pe'tsa yoto yá ñaxu ne 'ret'a yá ndani.

⁸ Nú'a ra zu'ue gá handi mi 'bui, pe nubyá ya jo'o, pe 'mēfa ma da c'onst'i de ja ra o'tsi nú'a otho habu bí c'a, nepu da ma habu da thogui ya ugu pa nzantho, y nuni ja guehni rá gats'i. Ya meximhai nú'u to'o desde ra mudi ra ximhai hinxqui t'opabi yá thuhu ja ra libro habu huxa yá thuhu nú'u to'o ma da nte pa nzantho, nuya ja'i'u ma da 'yø nu stí hyandi'u dá bøts'e nú'a ra zu'ue de ja nú'a ra o'tsi'a, ngue'a nu'á mi 'bui nepu bi njo'o, pe ma da 'mai ma'na'qui.

⁹ Pa da za to da zo rá mfeni núna ma ga mā, mahyoni di ja rá mfadi. Nú'u yoto ya ñaxu, gue'u ngu yoto ya t'øhø habu hudi nú'a ra 'behñā.

¹⁰ Nehe nú'u yoto ya ñaxu gue'u ngu yoto ya nda. Cūt'a de gue'u ya xa thācua yá ts'edi. 'Na go gue'a ra ndabya, ha nu ma'na hinxu t'umtho rá 'bēfi, pe nu stí nda'a, 'na tui ya pa ma da nda.

11 Nú'a ra zu'ue mi 'bui ma'met'o pe nubyá ya jo'o, go gue'a ma da 'na de nú'u yoto ya nda, pe ja ra uenda go gue'a ma drá hñato ra nda, y 'mefa ma da ma habu ma dra huati pa nzantho.

12 Y nú'u 'ret'a ya ndani xcá hyandi gue'u ngu 'ret'a ya nda hinxa thuts'itho dega nda. Pe ma da t'umbabi'u da nda 'na ora mahyεgui co ra mbanga zu'ue.

13 Nú'u 'ret'a ya nda 'nadra mfeni ma da mε'tsi'u, hangue ma da umba ra ts'utbi nura mbanga zu'ue.

14 Ne da ntuhni'u co ra T'uca Dεti, y nura T'uca Dεti go gue'a ma da ntate, ngue'a go gue'a ra Hmu de gatho ya hmu, ne ra Nda de gatho ya nda. Y nú'u to'o 'bui co ra T'uca Dεti ma da ntate'u, y nú'ú go gue'u xa huahna Ajuá pa da gamfri, y nu'ú xa gamfri xá hño.

15 Nehe bi 'ñengagui ra εnxε:

—Nú'u ya dehe xcá hyandi habu hudi ra ts'o'behña, go gue'u ngu nuya ja'i de gatho ya hñagui 'bui ja gatho ya hnini ne ja gatho ya hai.

16 Y nú'u 'ret'a ya nda xcá hyandi co ra mbanga zu'ue, nu'ú ma da utsa ra ts'o'behña, ne da hñacuabi gatho yá hño, ne da zogui sinque rá he, ne da zipa rá ngø, y nuyá ndo'yo da tsá'tuabi.

17 Ngue'a Ajuá xa umbabi yá mfeni'u pa da 'yø'tua rá paha'a, hangue 'nat'a bi mañ'u pa bi umba ra ts'utbi nú'a ra zu'ue asta hinda nja nú'a xa ma Ajuá.

18 Y nú'a ra 'behña xcá hyandi gue'a ra danga hnini habu 'bui 'na to'o di manda ya nda de ra ximhai.

18

Ra data hnini Babilonia bi yøt'e

¹ Mεfa de guehna dá handa ma'na ra εnxε bi gai de mahets'i, xi mi ja rá ts'edi, ne bi yot'a ra ximhai co rá nsunda.

² Ne bi ña nts'edi, bi 'ñena:

—Ra dangá hnini Babilonia ya xa 'bedi rá nsu, nubyá ja 'buhni gatho 'rama'na'ño ya ts'ondahi, nehe ja jani yá 'bafi nú'ya ya ts'int's'ya xá nts'o ne xi t'utsa.

³ Ra Babilonia bi cadi ya ja'i de gatho ya hai de ra ximhai pa bi nts'oqui'ya, nehe gatho ya nda de ra ximhai xa nts'oqui'ya con gue'a, y gatho ya ma ne ya duqui xa nrico'ya co yá ts'ot'øt'e øt'a nura hnini'a.

⁴ Ne dá øde ma'na ra noya de mahets'i mi ena:

—Nú'ahya ma hnini'ihya, pøñhya de nura ts'ohnini'a pa hingui 'yøthya ya ts'oqui ngu øt'e'ya, ne pa hinda z'ahya nú'ya ya mfei ma da z'adi'ya.

⁵ Ngue'a xi xa ndangui yá ts'oqui'ya y co yá ndangui asta ya xa zøxa nuua mahets'i, y Ajuá hinxa pumfri de ya ts'ot'øt'e øt'e'ya.

⁶ 'Yø'tuabihya nura hnini'a ngu nú'a xa 'yøt'e'a pa ma'ra, ne co'tsuahya yo'qui rá ndunthi de nú'a xa 'yøt'e. Thantshya yo'qui nú'a ma da t'umbi'a ngu nú'a xi xa 'yøt'e'a co ma'ra.

⁷ Japhya da zama'ñya ne da tho ya ts'othogui ngu nú'a xa 'yøt'e'a co rá nt'ets'i ngue'a xi pε'tsa ndunthi ya hño, ngue'a nu'a nja ngu 'nara 'bεhña ri nda, hangue ena: “Nuga dí hucua drá 'bεhña dí nda, hinxa du ma dame, nixi hinga ma ga thogui ya dumhi.”

8 Por gue'a 'na patho ma da t'umba ya mfei, y nuya mfei'ya go gue'a ra du ne ya dumai ne ra thuhu, ne da zat'a nura hnini'a, ngue'a xi ja rá ts'edi Ajuá ma Hmuhá nú'a to'o da hñá'mba nguenda'a.

9 Ne ya nda de ra ximhai nú'ya to'o xa 'yot'a ya ts'oqui co ra hnini'a ne xa johyauí ja ya ts'ot'ot'e ot'e'ya, nú'ya ya nda'ya ma xi da nzoni ne ma da du yá mai nu sta hyandua rá 'bifi nú'a ra ts'ohnini ma da zat'i.

10 Nú'ya ya nda ma da 'mai yabá ngue'a da ntsu de nú'a ma da nja, ne ma da 'ñena'ya:

—¡A, huocate'ihá nú'ahá guí 'buhubá ja ra danga hnini Babilonia! Nu'ahá mi ja ri ts'edihá, pe 'na oratho xa z'ahá rá castigo Ajuá.

11 Ya ma ne ya duqui de ra ximhai ma da nzoni'ya ne da du yá mai de nú'a bi nja co ra hnini'a ngue'a ya ma da njo'o to da dambi nú'a da pa'ya.

12 Mi hats'i'ya da pa ja ra hnini'a ya t'ot'e dega oro ne dega t'axi, ne ya hoga do ne ya perhla, ne ya hoga dutu dega linu ne dega seda, ne nú'ya ya hoga dutu dega morado ne dega theni. Nehe mi hats'i 'rama'na'ño ya za nú'ya yáni xá chá, ne ya hoga t'ot'e xa thoqui dega marfi, ya hoga za, ra marmo, ne ya bøjá, 'na rá thuhu ra bronse, ha nu ma'na ra yerro.

13 Mi hats'i nehe ya canela, ya hoga ndapo yáni xá chá, ra t'uts'i, ra mirra, ne ya dehe nú'ya xi yáni xá chá, ra vinu, ra aceite, ra hoga arina, ne ra trigo. Nehe mi tsixa ya mbo'oni, ngu ya deti ne ya fani. Nehe mi tsixa ya carro, ne asta ya 'bego, y gue'ya ya ja'i mi pa'ya ngu ya mbo'oni.

14 Ya ma ne ya duqui ma da 'ñembabi nú'a ra hnini:

—¡Ya otho'i nú'ya ya hoga fruta ngrí ho, y ya gá 'bēdi pa nzantho gatho nú'ya ya hño ne ya nt'ets'i nguí pē'tshma!

15 Nú'ya ya ma ne ya duqui xa nrico ngue'a xa pa yá t'øt'e ja nura dānga hnini, ma da 'mai yabya ngue'a ma da zu nú'a ra castigo ma da nja. Ma da nzoni'ya ne da du yá mui,

16 ne da 'ñena'ya:

—¡A, hyøctho nuni ra dāhni! Ngue'a mi ngu 'nara 'behña mi he ya hoga dutu dega linu ne dega morado ne dega theni, nehe xqui nhyoqui dega oro ne dega hoga do ne dega perhla.

17 ¡'Na oratho bi uadi gatho yá ndunthi nuyá hño mi pē'tsi!

Nehe gatho nú'ya to'o mi manda ya motsa, ne nú'ya to'o mi et'i, ne nú'ya ma'ra mri mpefini, ne nú'ya to'o mi pani, gatho'ya ma da 'mai yabya,

18 y nu sta hyandua rá 'bifi nú'a ra dānga hnini ma da zat'i, da ña nts'edi'ya ne da 'ñena:

—Mi otho ma'na ra hnini xi mrá dāngui ngu nuni.

19 Nehe da hyøxa ya hai ja yá ñaxu ngue'a da du yá mui'ya, ne da nzoni'ya co ra dumui, ne da ña nts'edi ne da 'ñena:

—¡A, hyøctho nuni ra dānga hnini! Ngue'a xi mrá dāngui rá tai, y ja xqui nriconi gatho nú'ya to mi pē'tsa yá motsa ja ra ndehe. ¡Pe 'na oratho bi zat'a gatho nuni ra hninini!

20 Pe nú'ahya gyá gamfrihya ne gatho nú'ahya yá 'mehni'ihya Ajuā, ne gatho nú'ahya ma'ra guí 'baha mahets'i, johyaha de nú'a bi nja ja nú'a ra dānga

hnini, ngue'a Ajuá xa hñá'mba nguenda nuya ja'i mi 'buhni, ne xa t'ø'tuabi'ũ ngu nú'a xqui 'yø't'a'ihũ nehe.

²¹ Nepũ 'nara enxε xi mi ja rá ts'edi bi gũ 'nara danga do nú'a ma'na xmá hñũ que 'nara danga jũni, ne bi 'yent'a ja ra ndehe ne bi 'ñena:

—Njaua ma da yũ nehe ra Babilonia nú'a ra danga hnini, ne ya hinhya'mũ ma da hnequi ma'na'qui.

²² Nixi ya hinhya'mũ ma da yopa nt'øde ma'na'qui ya nzũni de ya arpa, nixi de ya thũza, nixi de ya trompeta ja nura hnini'a. Ni 'nara mēfi de nu'araza ra 'bēfi hinda yopa 'mũi ja nura hnini'a, nixi da yopa mpēfi 'nara jũni.

²³ Ni 'nara ñot'i ya hinda hnequini, nixi hinhya'mũ da nja ma'na'qui ya ngo dega nthati. Nú'ũ ya ma ne ya duqui to mi mpa ne mi ntai ja nura hnini'a, xi bi nja yá ts'edi ja ra ximhai, y co yá nt'ete nuya mengu de guehni mi hat'a ya ja'i de gatho ya hai de ra ximhai, pe ya bi uadi yá ts'edi'ũ.

²⁴ Nura hnini'a ya bi hnequi gue go xi tu ra ts'oqui'a de nú'ũ ya gamfri ne yá 'mēhni Ajuá xa tho, ne de gatho nú'ũ ma'ra xa tho ja ra ximhai.

19

¹ 'Mēfa dá øde mi ñá nts'edi ndunthi ya ja'i nuni mahets'i, mi ena'ũ:

¡Drá nsunda Ajuá! Ngue'a xá nsunda ne ja rá ts'edi ne bi za bi pøhø ya ja'i.

² Ngue'a nu'á øt'a ra hoga ts'utbi ne nú'a majuani. Nu'á xa umba ra mēi nura ts'o'bēhñá nú'a mi japa ya ja'i da 'yøt'a ya ts'oqui.

Ajuá bi co'tsuabi'a nú'a bi 'yøt'e gue bi hyo nú'u
to'o mi pεpabi Ajuá.

³ Nepu bi yopa 'ñena'u ma'na'qui:

—¡Drá nsunda Ajuá! Ngue'a hinhya'mu ma da
ntsaya da bøxa rá 'bifi nú'a ra hnini bi zat'i.

⁴ Nu'bú nú'u 'natemagoho ya ndá ne nú'u goho
ya dá'εnxε bi ndandiñahmu'u, ne bi xøcambeni
Ajuá nú'a bí hudi ja rá hudi, ne mi ena'u:

—¡Njabu gue'a! ¡Drá nsunda Ajuá!

⁵ Nepu bi nt'øde ma'na ra noya de habu mi hudi
Ajuá, ne bi 'ñena:

Nsundahu Ajuá,

gatho nú'ahu guí pεphu

ne guí tsuhu'a,

ngu ya notsi ngu ya dangui.

Ra ngo de rá nthati ra T'uca Deti

⁶ Nepu dá øde 'nara ñahni de 'nara danga
hmunts'a ja'i, 'ñena mri nhyahni ndunthi ya dehe,
ne 'ñena 'raya ngani, ne mi ena:

¡Drá nsunda Ajuá! Ngue'a nú'a go gue'a ma
Hmuhu pε'tsa gatho ra ts'edi, ne go gue'a ra
Ndá de gatho ra ximhai.

⁷ Johyah ne nsundahu'a,

ngue'a ya bi zø ra pa de rá nthati ra T'uca Deti.

Ra navia ya xa nhyoqui,

⁸ ya xa hye nú'a ra hoga dutu xqui t'umbi xá nt'axi
y ri huexqui.

Nura t'axa dutu'a gue'a yá te xá nt'axi nú'u to'o xa
gamfri Ajuá.

⁹ Nepu ra εnxε bi 'ñengagui:

—'Yofu nuya ya noya: “Dá johya nú'u to da
sipabi pa da ma ra ngo de rá nthati ra T'uca Deti.”

Nehe bi 'ñengagui:

—Nuya guehya yá noya Ajuá, y guehya xi majuani.

¹⁰ Nep_u nuga dá ndandiñahmu ja rá ua ra ενξε pa ga nsunda'a, pe nu'á bi 'ñengagui:

—Oguí øt'a njab_u, ngue'a necagui ne ma'ra ri cu dyá 'bεgoh_u mahyεgui de Ajuá, ne dí mañh_u rá noya ra Zidada Jesu. Go da xøcambeni Ajuá.

Nu'_u tó'o mamba rá noya Ajuá gue'_u damajuani nehe de nú'a xa ma ra Zidada Jesucristo.

'Nara tøgue mri tø 'nara t'axfani

¹¹ Nep_u dá handa mahets'i mi xogui, ne dá handa 'nara tøgue mri tø 'nara t'axfani, y nú'a ra tøgue'a xa thu'mbabi 'nara thuhu nú'a rí bøni da 'ñena: Nú'a xa ma, nzantho da 'yøt'e. Ne ma'na ra thuhu rí bøni da 'ñena: Majuani. Ngue'a nu'á xi ra hoga nda, øt'e xá hño, ne øt'a ya tuhni ngu rí 'ñepi.

¹² Yá da 'ñena mi zø ya tsibi, ne mi hu'tsa ndunthi ya corona, y nehe xqui t'opabi 'nara thuhu nú'a hinto mi pa_{di} te mi ne da ma, hønse'a go mi pa'a.

¹³ Ne mi he 'nara dutu xqui 'bobo co ra ji, y rá thuhu gue'a Rá Noya Ajuá.

¹⁴ Ne mri ðeni'a ndunthi ya memahets'i nú'_u øt'a ya tuhni, mri hñe'_u dega hoga linu xi xmá nt'axi, ne mri tøgue ya t'axfani nehe.

¹⁵ Nu'a ra mudi tøgue mi pøni de rá ne 'nara mahuai dega yo filo. Con gue'a ma da na'mbabi ya ja'i de gatho ya hai de ra ximhai, ne ma da nda de gue'_u con gatho rá ts'edi, ja ra uenda di ha 'nara ts'ut'o dega bøjá. Ne ngu 'nara ja'i net'a ya obxi pa da the'mi, njab_u'a ma da huata ya ja'i nuto yá

ncontra Ajuá nú'a to pe'tsa gatho ra ts'edi ne pø rá cuε con gue'u.

16 Ne ja rá he de ja rá xinthe xqui t'ofó 'nara thuhu ena: “Ra Ndá de gatho ya ndá ne ra Hmu de gatho ya hmu.”

17 Nep_H dá handa 'nara εnxε mi 'bai ja ra hyadi, ne bi mafi nts'edi pa bi ma'ta gatho ya ts'int's_H di nhyats'i, ne bi 'ñembi'u:

—Bá eh_H gui munts'ih_H pa gui tsih_H nú'a ra danga hñuni ma da 'ra'ah_H Ajuá.

18 Ma da t'a'ah_H gui tsih_H yá ngø ya danga ndá ne ya ndá gá soldado, ne yá ngø nú'u to xi mi jahma yá ts'edi. Ma gui tsiph_H yá ngø ya fani ne nú'u to mi tøgue'u. Xi ma gui tsiph_H yá ngø gatho ya ja'i, ngu ya 'bεgo ne nú'u hingyá 'bεgo, ngu ya notsi ne ya dangui.

19 Nep_H dá handa ra mbanga zu'ue ne ya ndá de ra ximhai xqui munts'i'u co yá soldado pa da ntunhui nú'a to mi tøgue ra t'axfani ne nú'u to mi dēni'a.

20 Nú'a ra mbanga zu'ue bri j_H co nú'a ra hyate badi to xqui 'yøt'a ya nt'udi ja rá thandi nú'a ra mbanga zu'ue. Co nuyá nt'udi ra hyate badi xqui hyat'a ya ja'i nú'u xqui thu'tsua rá hmeya nú'a ra mbanga zu'ue ne xqui xøcambeni'u rá c'oi'a. Nú'u ri yoho bi t'ent'a ma tetho ja ra ndehe dega tsibi nú'a faspí co ra asufre.

21 Y nú'a to mi tøgue ra t'axfani bi hyo nú'u ma'ra to mri dēna ra mbanga zu'ue ne ra hyate badi. Bi hyo'u co nú'a ra mahuai mi pøni de rá ne, y gatho ya ts'int's_H xi bi niñá co yá ngø'u.

20

'Na 'mo ya jɛya

¹ Nep_u dá handa 'nara εnxε bi gai de mahets'i mi ha ra nsoqui de ra o'tsi nú'a otho hab_u bí c'a, nehe mi ha 'nara danga cadena.

² Ne bi g_u ra danga zu'ue nú'a go gue'a ra ndaxjua qu'eñá mi 'b_ui desde maya'b_u, nú'a rá thuhu ra ts'ondahi ne ra Satá. Ne bi dat'i pa 'na 'mo njɛya,

³ y ngu bi dat'i bi 'yεnt'a mbo ja nú'a ra o'tsi'a, ne bi got'i ne bi hñu'tsua 'nara seyo pa ya hinda za da hyat'a ma'ra ya ja'i asta hinda uadi nú' 'na 'mo njɛya. 'Mεfa ma dra thøgue pa 'raya patho.

⁴ Nep_u dá handa 'raya hudi, y ja mi huhni nú' to'o xqui t'umba ra ts'edi pa da 'yøt'a ra ts'utbi. Nehe dá handa nú' xqui thεcua yá 'yuga ngue'a xqui damajuani de ra Zidada Jesucristo ne xqui mamba rá noya Ajuá, ne hinxqui xøcambeni ra mɓanga zu'ue nixi rá c'oi'a, nixi hinxqui hopi to da meya' ja yá de o ja yá 'yε co rá hmeya ra zu'ue. Dá handi bi yopa nte' ne bi nda co ra Zidada Jesucristo pa nú' 'na 'mo njɛya.

⁵ Nú' go gue' xi ya mudi bi yopa nte de nú' xqui du. Y nu' ma'ra himbi yopa nte' asta himbi zøxa nú' 'na 'mo njɛya.

⁶ Njapi ne xá nt'axi nú' to xa yopa nte ra mudi. Y rá ñoho ra du nú'a ma da nja ja ra nidu, hinda za te da 'yø'tuabi'. Gatho' da macja ja rá thandi Ajuá ne ra Zidada Jesucristo, ne da nda' co ra Zidada Jesucristo pa nú' 'na 'mo njɛya.

⁷ Y nu sta uadi nú' 'na 'mo njɛya, ra Satá ma dra thøgue de hab_u xa jot'i.

⁸ Nu'á ma da bõni pa da hyat'a ya ja'i 'b_u ja gatho ya hai de ra ximhai. Da ma pa da hyat'a ra Gog ne ra Magog, nú'á gue'_u yá ncontra ra Zidada Jesucristo, ne da hyat'i'_u pa da munts'i pa da 'ñøt'a tuhni, y nuyá ndunthi'_u ngu rá ndunthi ra 'bomu ja ja ra ñ_{an}the.

⁹ Gatho nuya ja'i'_u dá handi bi ma'_u ja rá ng_uni ra ximhai pa bá thets'i'_u hab_u mi ja rá hm_aca hnini Aju_a ne mi 'b_u ya gamfri. Pe Aju_a bi me_hna ra tsibi de mahets'i pa bi zat'i'_u.

¹⁰ Ne ra ts'ondahi nú'a to mi hat'a ya ja'i bi t'ent'a ja ra ndehe dega tsibi nú'a fasp_i co ra asufre, hab_u xqui t'ent'i nehe ra mb_anga zu'ue ne nú'a ra hyate b_adi. Nuni ja guehni ma pa ra xuui da zama'ñ_u'_u ya _ugui pa nz_{an}tho.

Ma da nja 'nara ns_uca uenda ja rá thandi Aju_a

¹¹ Nep_u dá handa 'na mi hudi ja 'nara d_anga hudi xmá nt'axi. Y ngu bi hnequi'a, 'bestho bi 'm_etho mahets'i ne ra ximhai, y nixi bi f_adi hab_u bi ma.

¹² Nehe dá handi nú'_u xqui du, gue notsi nd_angui mi 'bahni ja rá thandi Aju_a. Nep_u bi so'tsa ya lib_ro, y nehe bi so'tsa nú'a ra lib_ro hab_u huxa yá thuhu nú'_u to'o ma da nte pa nz_{an}tho. Y nú'_u to xqui du bi th_a'mba nguenda de nuya t'øt'e xqui 'yøt'a ja ra ximhai, y nuya t'øt'e'_u xqui t'of_o ja nuya lib_ro'_u.

¹³ Nú'a ra luga hab_u mi 'b_u nú'_u xqui du, nura luga'a xqui da nú'_u mi 'b_uhni, ra ndehe xqui da nuya ja'i xqui zo de guehni, y ra nt'agui xqui da nú'_u xqui nt'aguini, y cada 'na de nuya ja'i'_u bi th_a'mba nguenda de nuya t'øt'e xqui 'yøt'e'_u.

14 Nepu ra nt'agui ne ra luga habu mi 'bu nú'u xqui du ya bi 'ñotho, ngue'a bi t'ent'a ja ra ndehe dega tsibi faspi. Y ra castigo ja nuna ndehe dega tsibi go gue'a rá ñoho ra du.

15 Hangué bi t'ent'a ja ra ndehe dega tsibi nú'u to'o hinxqui t'opabi yá thuhu ja nú'a ra libro habu xqui thu'tsua yá thuhu nú'u to'o ma da nte pa nzantho.

21

Ma da nja ma'ra'yo ra ximhai ne mahets'i

1 Nepu dá handi xqui nja ma'ra'yo ra ximhai ne mahets'i, nguetho nú'a ra mudi ximhai mi ja ne nú'a mahets'i bi 'metho'u. Nehe ya mi otho ra ndehe.

2 Nuga drá Xuua, dá handa ra maça hnini Jerusale nú'a xqui nja ma'ra'yo. Dá handi bi gai de mahets'i po rá ts'edi Ajuá ne mi hnequi mahotho ngu 'nara navia ya xa hñe pa da nthatui nú'a ma drá dame.

3 Ne dá øde 'nara noya de mahets'i mi ña nts'edi, mi ena:

—Ndi, Ajuá 'buhui ya ja'i, y ma da 'múi con gue'u pa nzantho, y nú'u go gue'u rá hnini'a. Ajuá go gues'a ma da 'muhui'u ngue'a go gue'a yá Ajuá'u.

4 Ne Ajuá ma da ducuabi gatho yá guida'u. Ya hinda nja ra du, ni ya ts'oni, ni ya dumúi, nixi ya ugui, ngue'a nuya t'øt'e mi ja ma'met'o, nubyá ya otho.

5 Nepu nú'a to'o bí hudi mahets'i ja rá hudi bi ñena:

—Paði gue nuga dí japi gatho ya t'øt'e da nja ma'ra'yo.

Nehe bi 'ñengagui:

—'Yofo nú'a stá xi'i, ngue'a nuya ya noya go guehya majuani ne ma da nja ngu stá ma.

⁶ Ne bi 'ñengagui:

—Ya xa t'øt'e. Nuga go gueque rá m̄digui ne asta rá gats'i, ngu ya letra f̄adi desde ra A asta ra Zeta. Nu'a tó'o da z̄ ra nduthe, ga umbi da zi nú'a ra dehe dega te p̄hø ja ra p̄the ne t'untho.

⁷ Y gatho ya t'øt'e go dyá m̄eti nú'u to ma da ntate. Nú'ú go yá Ajuagui'u, y nuga go ma batsi'u.

⁸ Pe nuya zuse, ya 'ñagamfri, ya ts'oja'i, ya hyote, ya 'ñeja'i, ya 'ñete, ne nú'u to x̄cambeni ya c'oi, ne gatho ya c'uamba, gatho'u ma da t'ent'a ja ra ndehe dega tsibi nú'a f̄aspi co ra asufre. Nú'á go gue'a rá ñoho ra du.

Ra 'ra'yo Jerusale

⁹ Nepu bi 'ñe bi z̄cagui 'na de nú'u yoto ya enx̄e mi h̄a 'ra 'nara 'bada hab̄u mi 'b'e'tsa nú'u yoto yá ngats'i yá m̄fei Ajuá. Ne bi 'ñengagui:

—Bá ecua pa ga u't'a'i ra n̄avia nú'a ma da nthatui ra T'uca Deti.

¹⁰ Nepu ja nú'a ra thedi bi 'ñutca ra Maça Ndahi, nú'a ra enx̄e x̄qui zocagui bi zixcagui ja 'nara d̄anga t'øhø xi xmá h̄ñets'i, ne bi 'ñutcagui ra d̄anga maça hnini Jerusale mi çai de mahets'i po rá ts'edi Ajuá.

¹¹ Nú'a ra hnini'a xi mri yot'i co rá nsunda Ajuá, ne ngu 'nara hothodo xi mri huexqui, ngu nú'a ra hoga do rá thuhu jase, ngu ra xito nú'a di hya'tsi.

¹² Mi jot'i co 'nara d̄anga j̄ado xi xmá h̄ñets'i, y mi p̄'e'tsa 'r̄et'amayoho ya gosthi y mi 'ba 'nara enx̄e cada ra gosthi. Ja nuya gosthi'u x̄qui t'ofoni yá

thuhu nú'ɥ 'rɛt'amayoho ya 'mɥi gá ja'i xqui 'ñehe de nú'ɥ 'rɛt'amayoho yá t'ɥ ra Israel.

¹³ Mi ja hñu ya gosthi de bɔxhyadi, y má hñu de yɥhyadi, má hñu de mahuifi, y má hñu de mac'angui.

¹⁴ Ra jado de nura hnini'a mi pɛ'tsa 'rɛt'amayoho ya mɥdi do, y ja nuya do'ɥ xqui t'ofoni yá thuhu nú'ɥ 'rɛt'amayoho yá apostol ra T'ɥca Deti.

¹⁵ Nú'a ra ɛnxɛ to'o ndí ña'be mi ha 'nara t'ɛni dega oro mri hnequi ngu 'nara xithi pa mi ɛnga nura hnini'a ne rá jado ne yá gosthi.

¹⁶ Ra hnini mi mahyɛgui rá ma ne rá nxidi ne rá hñets'i. Ra ɛnxɛ bi 'yɛni ra hnini co nú'a ra t'ɛni mi ha, rá ma bi zɥdi 'natemagoho nthebe kilometro, nehe rá hñets'i ne rá nxidi bi zɥdi mahyɛgui.

¹⁷ Ne bi 'yɛni ra jado y bi zɥdi hñu'rate ne goho metro, go gue'a ra t'ɛni paɗi ya ja'i, hangue bi cupa ra ɛnxɛ.

¹⁸ Ra jado xqui thoqui dega jaspe, ne ra hnini xqui thoqui 'ra'tho dega oro, y mi hya'tsi ngu ra xito.

¹⁹ Nehe ya mɥdi do de rá jado ra hnini gatho mi tu ya hoga do. Rá mɥdi ra do mi tu nú'a ra t'axa do rá thuhu ra jaspe, rá ñoho mi tu nú'a ra ixca do rá thuhu ra safiro, rá hñu mi tu nú'a ra c'anga do rá thuhu ra agate, rá ngoho mi tu nú'a ra cɥhɥ do rá thuhu ra esmeralda.

²⁰ Rá ncɥt'a do mi tu nú'a ra do nthants'i ra t'axi co ra theni rá thuhu ra onice. Rá 'rato mi tu nú'a ra do xá theni rá thuhu ra coralina. Rá yoto ra do mi tu nú'a ra do xá nc'ast'i rá thuhu ra crisolito. Rá hñato mi tu nú'a ma'na ra c'anga do rá thuhu ra berilo. Rá gɥto mi tu nú'a ra do xá nc'ast'i nthants'i

ra c'angui rá thuhu ra topacio. Rá 'ret'a mi tu nú'a ma'na ra c'anga do rá thuhu ra crisoprasa. Rá 'ret'ama'ra mi tu nú'a ra do ra 'botheni rá thuhu ra jacinto. Ne rá 'ret'amayoho mi tu nú'a ra do ra nzat'a theni rá thuhu ra amatista.

²¹ Nú'ü 'ret'amayoho ya gosthi xqui thoqui co nú'a ra t'axa do rá thuhu ra perhla. Cada 'nara gosthi mi gue'a 'nara perhla. Y nura 'ñu de mbo ra hnini mi 'ra'tho dega oro ne mri hya'tsi ngu ra xito.

²² Nuni ja ra maça hnini hindá handini ni 'nara nija, ngue'a go guesε Ajuā ma Hmuhü 'bühni nú'a to pe'tsa gatho ra ts'edi. Nehe ja 'bühni ra T'uca Deti.

²³ Nehe hinga mahyonini ra hyadi nixi ra zana pa da yot'a ra hnini, ngue'a rá nsunda Ajuā ne ra T'uca Deti go guesε'ü ri yot'a nura hnini'a.

²⁴ Y gatho ya gamfri de maxøgue rá ngüni ra ximhai ma da 'ño'ü ja ra ñot'i'a, nehe ya nda de ra ximhai nú'ü xa gamfri ma da zøni ja nura hnini'a, ne da hñaxa yá nsu pa da zogui ja nura hnini'a.

²⁵ Ne ya gosthi hinhya'mü jot'i, nehe hinhya'mü ja ra 'bεxuui.

²⁶ Nehe ya gamfri de maxøgue rá ngüni ra ximhai ma da hñaxa yá nsu ja nura hnini'a.

²⁷ Pe hinda ma da yut'ini nú'ü to'o hinxá nt'axi, nixi nú'ü to'o øt'e xá nts'o, nixi nú'ü mąnga ya nc'uamba. Nuni ma da yut'ini hønse nú'ü to'o xa t'opabi yá thuhu ja rá libro ra T'uca Deti, habü huxa yá thuhu nú'ü to'o ma da nte pa nzantho.

22

¹ Nepü ra ενχε bi 'ñutcagui 'nara dāthe xi xá nt'axi

y nura dehe'a gue'a ra dehe dega te. Mi hnequitho nú'a te mi ja mbo ngu nja ra xito, ne mi pøni de habu mi hudi Ajuā ne ra T'uca Dēti.

² Madetho de rá 'ñu ra hnini ne ja yá ñani ra dathe mi 'bahni nú'a ra za dega te, ne ri unga yá fruta 'ret'amayoho 'mi'qui ra jeya, tat'a zana uni yá fruta, y nuyá xi ra 'ñethi pa bi ñani nú'u ya ja'i xqui 'ñe de gatho rá nguni ra ximhai.

³ Nehe da 'ñothoni ni 'nara t'øt'e xá nts'o. Nuni ja ma da njani ra hudi habu hudi Ajuā ne ra T'uca Dēti, y nu'u tó'o pēpabi Ajuā ma da xøcambeni'a.

⁴ Nu'á ma da hyanduabi rá hmi Ajuā, y rá thuhu'a ma da t'ofu ja yá de'u.

⁵ Nuni ma da 'ñothoni ra 'bexuui, nixi hinga mahyoni rá ñot'i ra hyadi nixi ma'na ra ñot'i pa da yot'i nuto gatho ma da 'mähni, ngue'a Ajuā go gue'a ma da yot'i'u, y nú'á ma da nda pa nzantho.

'Bui guetbu rá yo'ehe ra Zidada Jesucristo

⁶ Nepu ra ενξε bi 'ñengagui:

—Nuya ya noya go guehya xi majuani, ne ma da nja ngu xa hma. Ajuā ma Hmuhu nú'a ri umba ra mfadi yá 'mehni, go gue'a bi mehna rá ενξε pa da 'ñutuabi nú'u to pēpabi de nuya t'øt'e ma da nja 'bestho.

⁷ —¡Beñhu gue nuga ma ga ehe 'bestho!

Dá johya nú'a to da hñuxa nt'øde nuna rá noya Ajuā xa t'ofu ja nuna libro.

⁸ Nuga go gueque drá Xuua, dá øde ne dá handi gatho nuya t'øt'eya. Y ngu dá juadi dá øde ne dá handi dá ndandiñahmu ja rá ua nú'a ra ενξε xqui 'ñutcgai gatho nuya ya t'øt'e pa ga nsunda'a.

⁹ Pe nu'á bi 'ñengagui:

—Oguí øt'a njab_u, dyá 'bεgoh_u mahyεgui co nú'_u ma'ra ri cu mamba rá noya Aju_u ne nú'_u to'o huxa nt'øde nú'_a xa t'ofu ja nuna ra libro. Go da xøcambeni Aju_u.

10 Nehe bi 'ñengagui:

—Oxqui agui nuya ya t'øt'e xcá 'yofo ja nuna ra libro, ngue'_a ya ma da zøhø ra pa pa da nja nuya ya t'øt'eya.

11 Ya ts'o'm_{ui} dá sigui da nts'o'm_{ui}, nu'_u xá nts'o dá sigui da nts'oni, ha nu'_u to ya hoj_a'i, dá sigui da hñoj_a'i, y nu'_u tó'o øte Aju_u, dá sigui da 'yøte.

12 —Xi majua_{ni}, ma ga ehe 'bestho ne ga ju'tuabi cada 'na ngu nú'_a xa mεfi.

13 Nuga go gueque rá m_udigui ne asta rá g_{at}s'i, ngu ya letra f_udi desde ra A asta ra Zeta.

14 Nj_{ap}i nú'_u to'o xa t'axca yá dutu pa da t'umba nsequi da y_ut'a ja ra ma_{ca} hnini ne da zipa rá fruta nú'_a ra za dega te.

15 Pe ma da gohi rí m_øte de ra ma_{ca} hnini nú'_u ya 'ñagamfri, ya 'ñete, ya 'ñej_a'i, ya hyote, ne nú'_u to'o xøcambeni ya c'oi, ne gatho nú'_u to'o di ho da ma_{nga} ya nc'uamba.

16 —Núga drá Jesu, stá pεhn'ah_ub_u ma εnxε pa da xi'ah_u gatho nuya ya noya nú'ah_u guí camfriguih_u. Núga drá Hmu de ra nd_a Davi, y stí 'ñehe de yá j_a'i'_a. Go gueque dí ngu nú'_a ra haxatsø ri huεxqui.

17 Ra Ma_{ca} Nd_{ah}i ne ra na_via nú'_a ma da nth_{at}ui ra T'_uca Dεti εñ'_u:

—Bá ehe.

Nehe nu'_u tó'o øde nuna ra noyana_u dá 'ñena nehe'_u:

—Bá ehe.

Nu'ᵤ tó'o tsᵤ ra nduthe ne ne da ntsithe, dá 'ñehe da zi ra dehe dega te nú'a t'untho.

¹⁸ Gatho'ihᵤ dí xi'ahᵤ gue nu'ᵤ tó'o da 'yøde nuya ya noya xa t'ofoua ja nuna ra libro, ne da hñu'tsa ma'ra ya noya nú'ᵤ hinxa t'ofoua, pahᵤ gue Ajuᵤ ma da umba ya mfei nuya ja'i'ᵤ, ngu nú'ᵤ xa t'ofoua.

¹⁹ Nehe nu'ᵤ tó'o da hñaca 'raya noya de nú'ᵤ xa t'ofo ja nuna ra libro, Ajuᵤ ma da hñacuabi nehe yá thuhu nuya ja'i'ᵤ de ja ra libro habᵤ huxa yá thuhu nú'ᵤ ma da nte pa nzantho, nehe nuya ja'i'ᵤ hinda yut'a ja ra maça hnini, nixi da hñanga nú'ᵤ ya japi xa t'ofoua.

²⁰ Go ra Zidada Jesucristo nú'a to'o bi mᵤnga nuya ya noya, ne bi 'ñena:

—Xi majuᵤni ma ga ehe 'bestho.

Y nujá dí thadihᵤ ne dí eñhᵤ:

—Njabᵤ gue'a. ¡Bá ehe, ma Zidada'ihe!

²¹ Ma Zidadahᵤ ra Jesucristo da max'ahᵤ grí gathohᵤ. Njabᵤ gue'a.

Ra 'Ra'yo Testamento
New Testament in Otomi, Mezquital (MX:ote:Otomi,
Mezquital)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Mezquital

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomi, Mezquital

ote

Mexico

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Mezquital

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

c6437f19-566b-5232-8b2a-5c88e5a5622b